

Kršćanstvo je potrebno udejanjiti

Ljudje današnjega časa na različne načine doživljajo božične praznike in se vse prevečkrat dogaja, da v poplavi trgovskih ponudb in blišča premalo prihaja do izraza njihovo bistvo. Opažamo tudi, da je Božič, spomin Kristusovega prihoda, pri marsikom omejen le še na folklorno izročilo, velikemu številu ljudi pa obhajanje tega praznika pomeni le nekakšen privesek k hrupnemu praznovanju božično-novoletnih dni. Ne nazadnje dokazujejo to tudi številne eksplozije petard, ki nimajo nič skupnega s tišino in zbranostjo svete noči.

Tudi letošnji Božič nam daje priložnost, da poglobimo naš osebni odnos do tega praznika in ga umestimo v sedanji evropski trenutek, ki ga označujemo za prelomnega. Na Zahodu močno občutimo krizo institucij in občečloveških vrednot, model potrošniške družbe se je znašel v slepi ulici. Tudi v Vzhodni Evropi kljub zlomu komunizma ne gre vse gladko, poleg gospodarske smo priča moralni in duhovni krizi, pravna država pa ne deluje. Nad vsemi nami pa kot Damoklejev meč visi teža vojne v Bosni in Hercegovini, pri kateri sicer ne gre za tipičen verski spopad, a so vanjo poleg muslimanov zapleteni tudi pripadniki dveh krščanskih Cerkva, pravoslavne in katoliške. Ob vsem tem menim, da smo evropski kristjani padli na izpitu, zelo otežkočeno pa je tudi ekumensko gibanje.

Kot je poročal tudi naš list, je bilo pred kratkim na Mirenskem gradu pri Gorici prvo zborovanje za duhovno in pastoralno prenovno koprsko škofije, ki si je ta zahtevni cilj zastavila v zaporedju oznanjevanja, evharistije (bogoslужja) in karitasa. Organizatorji in udeleženci na tem zboru so torej skušali opozoriti na sodobnejše dojetje krščanstva, ki naj iz intimistične, v okviru cerkvenih sten omejene drže preide na aktivno prisotnost v današnjem svetu. V skladu s to usmeritvijo je bil tudi pozdravni nagovor nadškofa Pier Luigija Celata, apostolskega nuncija v Sloveniji, ki se je izkazal kot pokoncilsko odprt cerkveni dostojanstvenik z velikim razumevanjem za znamenja časov. Odlični gost je še posebej poudaril vlogo krščanskih laikov v Sloveniji in drugod po Vzhodni Evropi, ki v demokratičnih razmerah prevzemajo nove odgovornosti ne samo na cerkvenem, temveč tudi na družbenem področju. Nuncij Celata je še dejal, da mora biti Cerkev odprta tudi do tistih, ki ne prakticirajo vere, krščanski laiki pa si morajo prizadevati za mir, pravico, solidarnost, resnico in človekove pravice, saj brez tega ni utelešenja Kristusove Cerkve. To so po našem mnenju tudi tista področja, na katerih je nujno graditeljsko sočenje krščanskih in laičnih sil.

O vsem tem sem razmišljal v teh burnih dneh, polnih napetih in neprijetnih, včasih kar tragičnih dogodkov, in prišel do spoznanja, da nista mogoči katarza in sprava na našem kontinentu, posebej še v njegovem vzhodnem delu, ne da bi upoštevali krščansko izročilo, ki je bistveno oblikovalo evropsko in velik del svetovne civilizacije. Kristusov prihod na svet in aktualnost njegovega nauka, kakor ga vedno znova sprejemajo nove in nove generacije, pa nam vzbujata tisto adventno pričakovanje, brez katerega si težko zamišljamo smisel našega bivanja.

MARKO VUK

ZIMA NA KRASU

(foto Janko Kovačič)

Sodelavcem, naročnikom,
bralcem in vsem Slovencem želi
vesele božične praznike
in uspešno novo leto 1993

NOVI LIST

Odločna nezaupnica vsedravnim strankam

Zadnje upravne volitve v Italiji, ki so zadevale dober milijon volilnih upravičencev, so ponovno pokazale, da volivci in volivke v čedalje večjem številu ne zapajo več velikim vsedravnim političnim strankam, zlasti PSI in KD, in da podpirajo nove politične sile, kot so Severna liga, Orlandova Rete, Zeleni in drugi. Kot je bilo pričakovati, je Severna liga dosegla prodoren uspeh na severu države, medtem ko se je na Jugu, predvsem v mestu Reggio Calabria, uveljavila neofašistična stranka MSI, ki je tu skoraj potrojila glasove v primerjavi s prejšnjimi upravnimi volitvami.

Obe vladni stranki sta torej prejeli nezaupnico, pri čemer je treba ugotoviti, da je PSI doživel pravo katastrofo. Nazadovali so tudi Occhettovi prenovitelji in Cossuttovi komunisti, ki skupno niso zbrali tolikšnega števila glasov kot KPI na prejšnjih upravnih volitvah. Toda njihov osip je mnogo manjši od osipa glasov za

ZARADI BOŽIČNIH IN NOVOLETNIH PRAZNIKOV BO PRIHODNJA ŠTEVILKA NOVEGA LISTA IZŠLA V ČETRTEK, 7. JANUARJA 1992.

Uredništvo in uprava

PSI in KD. Zanimivo je, da je znatno nazadovala tudi republikanska stranka, četudi njen glavni tajnik v zadnjem času vodi pravo gonjo proti svojim nekdanjim zaveznikom v vladi. Očitno volivci ne morejo pozabiti, da so republikanci dolga leta bili pri »koritu« in so torej soodgovorni za današnje stanje v državi.

Položaj vzbuja torej zaskrbljenost, kajti Severna liga kljub prodorni zmagi le nima absolutne večine, da bi lahko sestavila trdne uprave. Ne smemo dalje pozabiti, da je kljub vsemu le šlo za upravne volitve, ki so se tika le dobrega milijona volilnih upravičencev, zaradi česar moremo govoriti le o splošni težnji volilnega zbora, ne da bi rezultati mogli neposredno vplivati na politično stabilnost v državi, saj sedanja vlada še vedno uživa zaupanje večine parlamenta.

Izidi zadnjih volitev pa so seveda zelo resno opozorilo političnim silam, naj čimprej odobrijo predvsem novi volilni zakon, ki bo omogočil, da bodo volivci izvolili v novi parlament ljudi, ki jim bodo popolnoma zaupali.

Slovenci glasovali za Kučana in Drnovška

Na nedavnih volitvah v Sloveniji so volivci dejansko potrdili politiko, ki jo na simbolni ravni pooseblja Milan Kučan, izvajala pa jo je vlada pod vodstvom dosedanjega in po vsej verjetnosti tudi bodočega ministrskega predsednika dr. Janeza Drnovška. To politiko bi lahko označili za nekakšno slovensko »perestrojko«. Njeno bistvo je v tem, da poteka reforma nekdanjega realsocialističnega ustroja slovenske družbe v največji možni meri pod vodstvom in v prid nekdanje partijske nomenklature. To, kar v nekdanji Sovjetski zvezi ni uspelo Gorbačovu, je v veliki meri uspelo Kučanu v Sloveniji. Zadnje volitve dejansko pomenijo velik uspeh za slovensko postkomunistično levico.

Tako imenovana slovenska desnica je že nekaj časa povsem dezorientirana. Tudi krščanski demokrati, ki so najmočnejša stranka desne sredine, niso znali ali mogli ponuditi alternativne strategije gospodarskega in siceršnjega razvoja Slovenije. V političnih kuloarjih se je dalj časa šušljalo o pogovorih in celo dogovorih med Drnovškovo LDS in Peterletovimi krščanskimi demokrati. Takšni pogovori in dogovori niso problematični, problematični bi postali, če bi se krščanski demokrati znašli v docela podrejenem položaju ter sprejeli pravila igre in celo gospodarski program, ki ga sebi v prid diktira nomenklatura nekdanjega vodilnega razreda.

Pravijo, da je predvolilni dogovor med LDS in SKD določal, da bodo krščanski demokrati podprli zakon o privatizaciji ter sanacijo železarn in bank, v zameno za to pa naj bi dobili kolikor toliko pošteno predvolilno kampanjo, brez nizkih udarcev in zlorabe medijev, ki so pod močnim vplivom leveice. Zdaj, ko so volilni izidi znani, pa je vprašanje, kaj bo dr. Drnovšek naredil oziroma ali

(foto M. Magajna)

bo sploh šel v koalicijo tudi s SKD, potem ko je prenoviteljska lista dobila podoben odstotek glasov kot SKD. Če bi do koalicije kljub vsemu prišlo, potem bi v parlamentu bili prava opozicija le Podobnikova SLS in Jelinčičeva SNS, kar pa je vsekakor veliko premalo, da bi lahko ogrozili projekt slovenske perestrojke.

Problem Kučanove in Drnovškove perestrojke je predvsem v tem, da slovenska postkomunistična levica še vztraja na realsocialističnem prerazdelitvenem gospodarskem modelu, ki je nasproten tržnemu in ne zagotavlja ozdravitve gospodarstva. Zaradi socializacije izgub bankrotiranih podjetij s pomočjo državne intervencije in monopolnega bančnega sistema je onemogočeno prestrukturiranje podjetij v korist sposobnih, tržno uspešnih podjetij. Ohranjanje slabih podjetij na račun dobrih bo imelo za posledico nadaljnjo stagnacijo oziroma

upadanje gospodarske dejavnosti, utegne pa zmanjkati tudi denarja za socialno pomoč brezposelnim.

Brez novega gospodarskega vzgona in brez zadostnih sredstev pa premoščanje socialnih stisk brezposelnih se Slovenija ne bo mogla postopno približevati Evropi, kaj šele da bi jo dohitela. Preživetvena nuja jo bo silila nazaj na Balkan. Zato izid zadnjih volitev v Sloveniji more in mora povzročiti zaskrbljenost.

Janez Vuk

Društvo slovenskih izobražencev priredi v ponedeljek, 21. decembra,

BOŽIČNO SREČANJE S TRŽAŠKIM ŠKOFOM MSGR. BELLOMIJEM

Začetek ob 20.30 v Peterlinovi dvorani, Ul. Donizetti 3.

Kako so volili Primorci

Ob pregledu rezultatov nedavnih volitev v Sloveniji je opazno, da so se pri volitvah za predsednika države na Primorskem pokazale podobne usmeritve kot drugod v državi. Zmagovalec Milan Kučan je zbral 64,5 odstotka, njegov najresnejši konkurent Ivan Bizjak pa 20,4 odstotka glasov. Zanimiv je rezultat v ajdovski občini, saj se število glasov, oddanih za Kučana in Bizjaka, razlikuje le za slab odstotek. Prvi je dobil 43,2 odstotka, drugi pa 42,2 odstotka glasov, kar je v primerjavi s slovenskim rezultatom netipično.

Primorske občine, z izjemo Idrije, ki je bila priključena 1. gorenjski volilni enoti, so za volitve v državni zbor bile vključene v 2. volilno enoto, razdeljeno na 11 volilnih okrajev. Tako kot v Sloveniji je največje število glasov dobila Liberalno demokratska stranka (20,62 odstotka), sledi ji Združena lista, (prenovljeni komunisti, 16,88 odstotka), na tretjem mestu so Slovenski krščanski demokrati (13,71 odstotka), na četrtem Jelinčičeva Slovenska nacionalna stranka (8,61 odstotka), na petem Slovenska ljudska stranka (7,46 odstotka). Zadnja mesta med tistimi strankami, ki so se v vseslovenskem merilu uvrstile v parlament, pa zasedajo Demokratska stranka (5,06 odstotka), Zeleni Slovenije (3,51 odstotka) in Socialdemokratska stranka (2,8 odstotka glasov). Italijanska manjšina v Istri je kljub številčni šibkosti imela lastno volilno enoto in v njej zagotovljeno izvolitev svojega državnega poslanca.

Če rezultate analiziramo po posameznih občinah oz. volilnih okrajih,

opažamo boljši uspeh desnosredinskih strank na Severnem Primorskem in še posebej na podeželju. Krščanski demokrati so npr. v Ajdovščini dosegli skoraj 25 odstotkov glasov, v Tolminu 20,72 odstotka in na podeželju novogoriške občine 18,87 odstotka glasov. Na Goriškem in Tolminskem se je dobro uveljavila tudi Slovenska ljudska stranka, v idrijski občini pa je z 32,59 odstotka glasov dosegla pravi trijumf. V Slovenski Istri sta nesporna zmagovalca Liberalno demokratska stranka in Združena lista, ki sta obe presegli 20 odstotkov glasov.

Zahodna Slovenija je za volitve v državni svet bila razdeljena na štiri volilne enote, vsaki je pripadel po en svetnik, kateremu je za zmago zadoščevala relativna večina. V 12. volilni enoti (občini Nova Gorica in Ajdovščina) je zmagal Danilo Kovačič, v 13. volilni enoti (Tolmin in Idrija) Fedja Klavora, v 16. volilni enoti (Postojna, Ilirska Bistrica, Sežana) Ivo Benkovič in v 18. volilni enoti (Koper, Izola, Piran) Danijel Božič. Kar zadeva politično usmeritev izvoljenih svetnikov, prevladujejo levosredinski, podobno razmerje velja v vseslovenskem merilu. Nacionalno usmerjene stranke so v tem pomembnem telesu torej v popolni manjšini, kar vzbuja skrb, še zlasti, če upoštevamo občutljive odnose s Hrvatsko in Italijo, ki bi zlasti od svetnikov iz Primorske terjali modro zadržanje, v skladu z vitalnimi interesi Slovenije in ne nazadnje slovenske manjšine v zameststvu.

M.V.

Deželni svetovalec Ivo Jevnikar

»V božičnem času so človeška srca bolj odprta«

Po odstopu Bojana Brezigarja je njegovo mesto v deželnem svetu Furlanije Julijske krajine proti koncu prejšnjega meseca prevzel častnikar Ivo Jevnikar, deželni tajnik Slovenske skupnosti in prvi neizvoljeni kandidat na njeni listi na zadnjih deželnih volitvah. Kot deželni poslanec je nastopil v kočljivih okoliščinah in poleg tega manjka do konca mandata le dobrih pet mesecev.

Čemu boš predvsem posvečal pozornost med svojim delom v deželnem svetu?

Prihodnje deželne volitve bodo junija 1993, zato se zakonodajna doba že izteka. Te dni imamo precej dela s temeljnimi finančnimi dokumenti deželne uprave: z obračunom za leto 1991, proračunom za leto 1993 in za triletnje 1993-95, z razvojnim načrtom in finančnim zakonom. Deželni odbor pa napoveduje tudi razpravo o nekaterih preosnovah javnih ustanov, tako da je konec leta kar natrpan. Že pri finančnem zakonu se je pokazalo, da nam namerava deželni odbor odrgati še 150 milijonov lir od sredstev, ki jih je doslej dežela namenjala kritju različnih zakonov v zvezi z našo manjšinsko stvarnostjo. Gre za zelo negativno stališče, ki se kaže, odkar je država z zakonom za obmejna območja za tri leta namenila po osem milijard lir kulturnim potrebam slovenske manjšine, po štiri milijarde pa za potrebe italijanske manjšine v bivši Jugoslaviji. Že z izvršilnim zakonom je dežela začela financirati s temi državnimi sredstvi tudi stroške, ki bi sicer sodili, kot doslej, med njene dolžnosti in pristojnosti. Že prej je namreč gmotno podpirala gledališče, glasbene šole, knjižnice, raziskovalne ustanove, društva, pevske zборе. Zdaj krije vse to z državnimi sredstvi, ki jih upravlja, tako da je prihranila vsaj poldrugo milijardo lir letno. Pri novem proračunu so »odkriili«, da se je temu mehanizmu izmuznil »Štokov zakon« iz leta 1977, ki dodeljuje prispevke slovenskim šolskim ustanovam za stroške v zvezi z dvojezičnim poslovanjem.

Ko sem v komisiji protestiral, sem dobil odgovor, da gre le za 150 milijonov od skupnih 8 milijard lir in da je treba ob splošnem varčevanju kaj prihraniti tudi pri Slovencih. To bi lahko sprejeli, če bi šlo za deželne fondе, gre pa za izredni triletni držav-

ni prispevek. Kaj bo prihodnje leto, če parlament ne bo podaljšal financiranja teh postavk? Ali bo dežela »prihranila« vseh osem milijard lir in bomo naše ustanove zaprli? In, poleg tega, gre za vprašanje, iz katere postavke mislijo črpati omenjenih 150 milijonov lir. Gre za postavko v višini 500 milijonov lir za slovenski zamejski tisk, ki bo tako utrpel hudo škodo.

To je le en primer. Aktualnih problemov je zdaj še več, do volitev pa bo treba sproti opozarjati na naša življenjska vprašanja in predlagati ustrezne rešitve.

Katera vprašanja, ki so še predmet razprave v deželnem zboru, so po Tvojem najvažnejša za našo slovensko manjšino?

Omenil sem finančna sredstva. Opozoril sem že pristojne, da se prispevki iz zakona za obmejna območja nakazujejo tudi zelo počasi, zlasti pri popravilih kulturnih in prosvetnih domov. Zakon o razvoju Krasa pa je treba sploh šele začeti uresničevati, letošnja sredstva pa so povsem neizkoriščena.

Ustavil bi se nato pri omenjeni reformi nekaterih javnih ustanov. Slovenska skupnost nasprotuje krnitvam Kraške gorske skupnosti. Opozarja pa na dvojce: da je bil zakon, ki določa ozemeljske omejitve gorskih skupnosti, sprejet v rimskem parlamentu tudi z glasovi tistih, ki danes na krajevni ravni protestirajo, medtem ko Ssk v Rimu ni zastopana; in da je Slovenska skupnost v okviru deželne večine že dvakrat v zadnjih letih rešila tako Kraško kot Briško gorsko skupnost pred namerami tistih vplivnih krogov, ki bi ju najraje kar ukinili.

S tem v zvezi je še problem kraškega parka. Ssk že leta in leta poudarja, da zahteva »aktivno zaščito« teritorija, ki naj torej ovrednoti tudi človeka, njegovo zgodovinsko prisotnost in dejavnost. To pomeni tudi, da je treba upoštevati, da živi na Krasu zlasti slovenski človek, ki ima vso pravico, da na svoji zemlji naravno razvija svoje ne le kulturne, temveč tudi gospodarske dejavnosti. Vsako omejevanje lastnine ali posesti in uporabe je treba nadomestiti s primerno odškodnino. Zlasti pa je treba zagotoviti domačinom in njihovim predstavništvom, da soodločajo o namembnosti teritorija, da bodo tudi omejitve zaradi varovanja naravnih vrednot sprejemali kot nekaj svojega in ne vsiljenega. Iskati je treba torej ravnovesje med različnimi interesi.

Podobnih vprašanj bi lahko našli še več. Nujno pa je, da omenim še eno: institucionalne reforme in volilne preosnove. Gre za široko razpravo, ki zajema vso Italijo. O tem teče beseda tudi v posebni svetovalski ko-

misiji, kjer sem že večkrat posegel, da bi opozoril na nujnost krepiteve regionalizma, na pričakovanja slovenske manjšine v zvezi z začetnim zakonom, na potrebnost zajamčenega zastopstva manjšin v okviru volilnih reform.

Kateri so po Tvojem globlji vzroki protimanjšinske histerije, ki je v zadnjem času značilna zlast za Trst in njegovo italijansko večino? Znano je, da je tržaški škof označil Trst za »okuzeno« mesto.

Protimanjšinska histerija za Trst ni nekaj novega in sega pravzaprav v sredo prejšnjega stoletja. Če želimo biti optimisti, bi lahko rekli, da smo priča zadnjim, zelo močnim izrazom te »bolezni«, saj ni mogoče verjeti, da ostaja Trst edino protislovensko in protislovansko mesto v Italiji in da gre ves svetovni razvoj mimo njega. Vendar je treba upoštevati, da morajo »preiti« nekateri rodovi, ki so pač preveč vpleteni v vojne in povojne nacionalistične homatije, kot akterji in kot žrtve. In še: Trst je že dolgo v globoki krizi in ne najde moči, da bi se osvobodil predsodkov ter se ozrl okoli sebe. V vsakem kriznem stanju pa se iščejo tudi »grešni kozli«. Nekaterim zelo lepo uspeva, da preusmerjajo nezadovoljstvo na Slovence in zakrivajo prave probleme teh krajev. Končno upoštevajmo, da je po vsej Evropi val nacionalizma v večji ali manjši meri oplazil široke družbene skupine.

Je po Tvojem kaj upanja, da se bo stanje v tem pogledu izboljšalo?

Prepričan sem, da se bo izboljšalo. Rok pa ne bo kratek. Do takrat moramo ne le preživeti, temveč normalno živeti in se razvijati, drugače

ne bomo več obogatitev za vso širšo skupnost in za odnose med sosednjima narodoma, ko bo postala ta vloga vsem dragocena.

Ali ima demokratizacija v Sloveniji kakšen vpliv na stanje odnosov med večino in manjšino pri nas?

Glede tega je bilo nekaj iluzij. Pokazalo se je, da ni bil odnos večine do manjšine toliko odvisen od ideološkega predznaka matičnega naroda, temveč je protislovenski kompleks živl iz svojih korenin, iz katerih še poganja. To pa velja zlasti za Trst, kjer se je celo pokazalo, da postaja nekaterim še ostrejši trn v peti Slovenska skupnost, ki so jo mogoče iz protikomunizma včasih še nekako prenašali, zdaj pa se jim zdi nosilka nacionalizma. Verjetno pa je demokratizacija vidneje koristna, kar zadeva odnose Furlanov ali pa bolj odmaknjenih Italijanov, ki nimajo podzavestnih razlogov za nasprotovanje slovenski stvarnosti. Če bi pa pogledali nazaj, v prvo povojno obdobje, bi pa seveda lahko zapisali, da je takratna vpreženost manjšine v svetovno komunistično (takrat stalinistično) gibanje prinesla veliko škodo, kar zadeva tako meje kot narodnostne pravice.

Tudi vplivi nove Slovenije torej delujejo počasi, vplivajo pa tudi na samo manjšino, saj so ponos na matično domovino in državo, občutek enakopravnosti brez ideološko-policijskih pogojevanj in spletnje vse tesnejših in vsestranskih vezi skupnega slovenskega prostora močni dejavniki krepke in samozavestne narodne zavesti.

Kako si predstavljaš »revizijo« Osima? Misliš, da bomo zraven, ko bo govora o tej »reviziji«?

»Revizija« Osima je po mnenju Slovenske skupnosti možna le kot ena-

▶▶▶ 4

Nova podružnica Kmečke banke v Gorici

Kmečka banka je v soboto, 12. decembra, slovesno odprla v bližini mejnega prehoda pri Rdeči hiši v Gorici svojo novo podružnico. Govorili so predsednik upravnega sveta tega bančnega zavoda Ksaverij Leban, goriški župan Erminio Tuzzi in senator Darko Bratina, odprtja pa so se udeležili številni slovenski in italijanski gospodarski in politični predstavniki. Nova poslovalnica bo odprta tudi ob sobotah dopoldne.

Na sliki: (foto D. Križmančič) posnetek s slovesne otvoritve nove podružnice

»V božičnem času so človeška srca bolj odprta«

koppravno dopolnjevanje ali spremeni-
njanje dosedanjih italijansko-jugoslo-
vanskih pogodb, katerih naslednica je
postala Republika Slovenija. Ne gre
le za manjšinsko zaščito, temveč za
celo vrsto vprašanj. Glede manjšin-
skih vprašanj so oblasti v Sloveniji že
pred časom stopile v stik s skupnim
zastopstvom Slovencev v Italiji kot s
predstavniki italijanske manjšine. Ra-
čunamo torej, da bomo poklicani k te-
mu, da izrekamo svoje mnenje v za-
devah, ki se nas tičejo. Včasih ni bilo
tako. Dr. Rafko Dolhar je v svojih
spominskih zapiskih plastično orisal,
kdaj in koliko je Slovenska skupnost
zvedela za Osimske sporazume. Me-
seca januarja smo kot manjšina odi-
grali pomembno vlogo, ko so tekla
pogajanja o tristranski italijansko-slo-
vensko-hrvaški pogodbi o manjšinah.
Nekatera dejstva iz teh dni nekateri,
žal, po svoje tolmačijo, ostaja pa dej-
stvo, da smo bili takrat podrobno in-
formirani in smo enakopravno zastop-
pali svoje poglede. Enakega postop-
ka smo bili deležni, ko je začelo slo-
vensko zunanje ministrstvo priprav-
ljati gradivo za manjšinsko pogodbo
z Italijo. Takega pristopa si želimo tu-
di vnaprej, in to tudi kar zadeva osta-
le vidike italijansko-slovenskih odno-
sov, saj ima manjšina svoje izkušnje
in, mogoče, koristne poglede tudi o
kulturnih, gospodarskih, prometnih,
šolskih in drugih vprašanjih.

**Vprašanje predstavnitva sloven-
ske manjšine v izvoljenih telesih, zla-
sti v deželni zboru, postaja čedalje
bolj aktualno. Kaj namerava Ssk še
 narediti v tem pogledu?**

Te dni smo zaprosili prijatelje iz
manjšinskih strank v parlamentu, naj
vložijo naš popravek k besedilu zakona,
o katerem razpravlja poslanska
zbornica in zadeva reformo volilnih
zakonov za občine in pokrajine. No-
vi zakon bi moral po našem mnenju
priznati deželi Furlaniji-Julijski kraji-
ni pristojnost, da zajamči zastopstvo
slovenske manjšine v pokrajinskih,
občinskih in rajonskih svetih na ob-
močju, kjer živi. Glede snujočih se
sprememb volilnega reda za parla-
ment bomo zahtevali zajamčeno za-
stopstvo manjšin. O tem smo že pi-
sali predsedniku vlade, zunanjemu
ministru in manjšinskim zastopni-
kom. Objubljena je bila tudi skupna
pobuda slovenskega predstavnitva.

Pereč je seveda problem zastopst-
va v deželnem svetu. Tik pred polet-
nim premorom je deželni svet že iz-
glasoval novi volilni zakon, ki je za
nas zelo neugoden. Ne le, da sploh
ne govori o kakem zajamčenem za-
stopstvu slovenske manjšine, temveč
uvaja nove »volilne pragove«, ki Slo-
venski skupnosti onemogočajo po-
trditev zastopstva, ki ga ima v dežel-
nem svetu vse od prvih volitev leta
1964. Naša stranka predlaga vsem slo-
venskim zamejskim komponentam
skupen, nadstrankarski nastop. Ču-
dimo se, da ni veliko odziva. Če ne
bomo mogli po tej poti, bo treba po
drugi, ki jo dopušča novi zakon: po-
vezava z drugo stranko.

Težava je v tem, da tudi poveza-
va ne jamči zastopstva. Ssk mora oh-
raniti vse svoje glasove, po možnosti
pa jih povečati, saj mora doseči vsaj
en odstotek vseh veljavnih glasov, da
jo sploh vzamejo v poštev pri delitvi
»ostankov«, kar je dejanska posledica
povezave. Doseči je treba torej
med 8 in 9 tisoč glasov. Preferenco,
ki je odslej le ena, bo treba osredoto-
čiti na eno samo ime, da se ostanki
najbolje izkoristijo.

A težave so tudi načelne narave.
Povezava mora biti, naravno, izraz
obojeustranske želje. Katera stranka,
zlasti v Trstu, pa »hrepeni« po pove-
zavi s slovensko skupino? Dalje: naš
volilni zbor je zelo pisan. Čisto mož-
no je, da bi nas v času volilne kam-
panje zaradi take ali drugačne pove-
zave »tolkli« zdaj s takimi zdaj z dru-
gačnimi ideološkimi argumenti.

Zato je treba našim ljudem že vna-
prej povedati, da bo morala stranka
napeti vse sile, da ohrani svoje za-
stopstvo v deželnem svetu, ker je zelo
dragoceno za vso manjšino. Borila se
bo za svoj program in za svojo popol-
no samostojnost. Na morebitne pove-
zave bo treba gledati z zdravim rea-
lizmom in z določeno »pragmatično-
stjo«, ki je po Italiji sicer razpasena do
neokusnih mej, nam Slovencev pa ni
domača. To se je pokazalo tudi z ne-
naravnim zavezništvom med tržaški-
mi socialisti in Listo za Trst. A tam je
šlo za skupno listo in program ter
kandidate, medtem ko deželni zakon
govori o čisto ločenih simbolih, kan-
didatih in programih ter le o skup-
nem seštevanju »ostankov«. Zato bo-
mo gledali na to, kar je pomembnej-
še, in ne le na naše želje, če ostajajo
neuresničljive, ker toliko naših ljudi
ostaja zvestih vsedravnim strankam.
A do zadnje možnosti želimo najprej
preveriti možnost skupnega vseslo-
venskega nastopa.

**Kje boš preživel praznike? Kaj že-
liš našim ljudem ob letošnjem Božiču
in novem letu?**

Božične praznike bom preživel do-
ma, v družinskem krogu. Novo leto
pa mislimo preživeti na Koroškem.
Že večkrat sva bila z ženo na »novo-
letnih srečanjih« tik po Novem letu v
Domu katoliške prosvete v Tinjah,
kjer se zbira veliko prijateljev in znan-
cev. Letos so me povabili, da bi so-
deloval pri eni izmed okroglih miz, ki
bo nosila naslov »Kristjan v poslih te-
ga sveta«. Tako bomo združili tinj-
sko novoletno srečanje s krajšim dru-
žinskim letovanjem na Koroškem.

Vsem našim ljudem želim blago-
slovljene božične praznike in veli-
ko zdravja, dobre volje in zadovolj-
stva v novem letu. Naša misel se mo-
ra v teh dneh obračati zlasti do žrtev
krute vojne na Balkanu, a tudi do ta-
ko številnih žrtev stare in nove rev-
ščine med nami, pa naj gre za raz-
novrstne zasvojenice, za žrtve blaznih
ideologij, za otroke razrvanih družin,
za osamljene. Vem, da ni dovolj o
tem govoriti, a v božičnem času so
človeška srca bolj sprejemljiva in
odprta...

Se je tudi na Tržaškem začelo kaj premikati?

Stvari navadno pokažejo svoje šib-
ke točke, ko jih privedeš v skrajnost.
To lahko velja tudi za takšno »stvar«,
kot je italijanski nacionalizem. Že dol-
go je ta pojav na Tržaškem posebno
razširjen, kaže pa, da se je v zadnjih
časih le pretirano razbohotil, saj je
marsikdo od njegovih tradicionalnih
nosilcev in celo podpihivalcev začel
dvomiti v njegovo veljavo.

Italijanski nacionalizem na Trža-
škem že od nekdaj predstavlja struno,
na katero krajevne politične sile naj-
raje zabrenkajo, ko se nahajajo v te-
žavah in bi si želele na cenen način
pridobiti naklonjenost večinskega jav-
nega mnenja. In tako se je zgodilo tudi
tokrat. Podobno kot mladane vsa Ita-
lija se Trst v zadnjih časih nahaja v
globoki gospodarski, politični in mo-
ralni krizi. V nekaterih ozirih je ta kri-
za na Tržaškem mogoče še globlja, saj
je bilo npr. tukajšnje gospodarsko tki-
vo že tako krhko, prave politične sta-
bilnosti pa ni dejansko vse od tedaj,
ko se je na krajevnem političnem pri-
zorišču pred 14 leti pojavila Lista za
Trst. Nič nenavadnega torej, da so v
takšnih razmerah politične stranke za-
čenjale vse pogosteje segati po običajni
protislovenski oziroma »protislovan-
ski« ropotarnici, še zlasti odkar jim ni
uspelo zagotoviti tržaški pokrajini red-
ne uprave, tako da je bil oktobra po-
krajinski svet že drugič zapored pred-
časno razpuščen. Usoda je povrh ho-
tela, da se je vse to dogajalo v času,
ko je bil razpad Jugoslavije še svež,
apetiti tistih, ki so se od tega nekaj
obetal, pa še močno živi.

In tako se je v tržaški jeseni raz-
vnela nenavadna nacionalistična tek-
ma. Lista za Trst je priredila baklado
proti Osimskim sporazumom, neofa-
šistično gibanje MSI »pohod na Trst«,
eni so predlagali, naj bi Istro »poku-
pili« drugi pa so zahtevali, naj bi si
Istro, Dalmacijo in še kaj Italija pre-
prosto anektirala...

Kako so na vse to reagirali ljudje?
Marsikdo je na nacionalistične lima-
nice seveda nasedel. Npr. tisti iz vrst
istrskih beguncev, ki so pač na tak-
šne strune posebno občutljivi. Toda
veliki večini je kaj kmalu postalo jas-
no, da je stvar pretirana. To velja v
prvi vrsti za pobudnike in podpihival-
ce nacionalistične gonje, ki so očitno

»Božični čas odpira naša srca,
strahote vojne, nasilja in lako-
te pa nas nagovarjajo, naj v no-
vem letu 1993 zastavimo svoje
sile za uresničevanje pristnih
človeških odnosov, sožitja, ena-
kopravnosti in solidarnosti med
nami in v svetu.«

**Slovenska skupnost
v deželi
Furlaniji-Julijski krajini**

prav malo verjeli v treznost svojega
početja, saj so svoje »slovesne razgla-
se« izrekli s smehom pod brki, kot da
bi šlo za kako norčijo. Sam Il Piccolo
je s poudarkom zabeležil, da se je ba-
klade Liste za Trst udeležilo borih 800
ljudi, pa tudi na pohodu MSI na Trst
je opazil nenavadno veliko udeležencev
»uvoženih« iz drugih krajev. Na
začetku novembra je javnomnenjska
raziskava pokazala, da je za večino
Tržčanov prva skrb zaposlitev in da
revizija Osimskim sporazumom je vse-
kakor manj pereča zadeva, kot so kra-
jevni ekološki problemi.

A to niso le občutja in mnenja »ne-
ukih ljudi«. Zanimivo je, da je npr.
predsednik Tržaške trgovinske zborni-
ce Tombesi na zasedanju ekonomske
pokrajinske konzulte na začetku de-
cembra postavil tržaški politični vrh
na zatožno klop, češ da je »zmeden«,
in da je ob isti priložnosti ugledna
podjetnica pred vso tržaško ekonom-
sko »kremo« obžalovala, da medtem ko
v Trstu prirejajo baklade, v drugih
mestih sklepajo posle s Slovenijo in
Hrvaško. Za nameček bi omenili še
navadno manifestacijo proti rasizmu,
ki se je je udeležilo najmanj 5 tisoč
mladih, in na kateri je prišla močno
do izraza želja po presejanju vseh ne-
zgodovinskih pregrad...

Se je na Tržaškem res začelo ne-
kaj premikati?

Martin Breclj

(foto J. Kovačič)

Na obisku v Dubrovniku in okolici

Predsednik Tudjman o Osimu

Na prvi pogled je Dubrovnik ohranil vso svojo lepoto. Ko se nam jadranska lepota prikaže z razgledne točke pod Srđem, se skoraj zdi, da je vojna vihra obšla srednjeveško mesto. Toda ko se oko napase mehkih barvnih odtenkov, ki se odsevajo v medlem decembrskem soncu, ko se pogled izostri, je slika povsem drugačna: napol porušene strehe, luknje, ki so jih izvrtale v trdnjavski, skoraj dva kilometra dolg zid, razbitine čolnov in jadrnic v starem pristanišču. V Dubrovniku skoraj ni nepoškodovane stavbe, na vsaki od 37 cerkva so vidni sledovi granat in izstrelkov iz najrazličnejšega orožja. Na slovito sprehajališče »stradun«, ki povezuje severne z južnimi vrati, je prifrčalo 43 granat, ki so globoko zaorale v kamnite ploskve, s katerimi je tlakovan »stradun«.

SAŠA RUDOLF

S kopnega, morja in zraka so proti koncu lanskega leta srbsko-črnogorske sile napadle Dubrovnik v treh presledkih: 23. in 24. oktobra, 8. in 13. novembra ter predvsem 6. decembra, ko je bilo ubitih 19 civilistov. Obleganje je trajalo 90 dni, ko je bilo mesto brez vode in elektrike, napadi pa so se nadaljevali tudi letos vse do junija, ko je hrvaška vojska s protiofenzivo osvobodila zaledje od Stona na severu skoraj do polotoka Prevlake na jugu.

Čeprav na mesto že nekaj mesecev ne padajo več granate, je še vedno čutiti moreče vzdušje in tudi strah, saj je še dalje v veljavi policijska ura od 10. zvečer do 6. ure zjutraj. Predsednik okraja Željko Silić trdi, da nevarnost še ni mimo, češ da so srbsko-črnogorske čete le slabih 30 kilometrov od Dubrovnika, mnogi pa menijo, da so ohranili policijsko uro predvsem zaradi povratnikov z bojišč, ki so seveda dobro oboroženi vzbujali strah, ko so slavili zmago v kavarnah in barih.

Po več kot letu dni Dubrovnik ni več odrezan od sveta. Doslej je bilo moč potovati le z ladjo do Splita ali Reke, dokaj bolj problematična je bila pot po jadranski magistrali. Od preteklega četrtega pa je obnovljena letalska povezava z Zagrebom. Na otvoritveni polet je predsedstvo hrvaške republike povabilo skupino domačih in tujih časnikarjev, da bi si ogledali razdejanja tako v Dubrovniku kot na Prevlaki, ki je pod nadzorstvom modrih čelad, odkar se je 20. oktobra s teh krajev umaknila jugoslovanska vojska. Ogled se je pričel prav na Prevlaki, ki je bila še do nedavnega nedostopna

vojaška cona, saj je imela tu jugoslovanska vojska raketno oporišče. Polotok je izrednega strateškega pomena, saj je s Prevlake moč nadzorovati dohod v Boko Kotorsko, edino preostalo oporišče jugoslovanske mornarice. Seveda so pred odhodom odpeljali vse, kar se je dalo, ostalo pa uničili. Ostal je le nadzorni stolp raketnega strelišča, v katerem je nastanjenih 24 vojakov mirovnih sil Združenih narodov. Gre za heterogeno ekipo, saj so poleg Egipčanov še Brazilci, Poljaki in Argentinci.

Ob povratku v Dubrovnik naj bi se ustavili v Grudi, toda tropski naliv je preprečil tudi najpogumnejšim, da bi si od bližje ogledali razvaline, ki spominjajo na ta nekdanj turistično zelo znani kraj. Toda razvaline, porušene hiše, prestreljeni zidovi, očrnela slemena so konstanta, ki jih zasledimo v skoraj vseh vaseh le nekaj kilometrov od obale. Od petdesetih hiš v Brgradu stoji le ena. Tu je bil doma Božo Ibušić z družino. Po napadu je zbežal v Dubrovnik, starejši sin Stjepan še danes skrbi za električne vode, mlajši Robert pa je stopil v gardo in padel 31. maja letos le nekaj kilometrov od rojstne hiše, ko mu je bilo komaj 19 let.

Toda v Dubrovniku skoraj ni človeka, družine, ki bi ji vojna ne iztrgala vsaj enega člana.

Podobno nam pripovedujejo v Slanu, znanem letoviščarskem kraju kakih 20 kilometrov severno od Dubrovnika. V mestecu je ostala in preživela 10-mesečno okupacija le ena priletna ženska. »Poropali in pokradli so vse, česar niso mogli odnesti, so razbili,« pripoveduje, »nato so minirali hiše, hotele in jih razstrelili. Vodil jih je Srb, ki je dobrih 10 let živel med nami.« Možakar se je na razvaline vsake minirane hiše podpisal: Marko Grandov — Belo polje, bremo.

Od tu zavijemo v notranjost, kjer je sredi kraškega kamenja pogled na požgano vasico Lisac še turobnejši. Pregovor: kjer ni, niti vojska ne pobere, je tu postavljen na glavo. V tako revni vasi, kot je bil Lisac, res ni bilo kaj vzeti, pa so jo kljub temu do tal požgali.

Vrnemo se na jadransko magistralo, pred našim avtobusom vozi hrvaški policijski avtomobil. Nikjer žive duše, nobenega vidnejšega znaka, da smo že na ozemlju na papirju neodvisne in mednarodno priznane države Bosne in Hercegovine. Hrvaških policajev ne moti, da so pri Neumu prekoračili državno mejo. Res je, da je 25 kilometrov, kolikor je

dolg bosansko-hercegovski izhod na morje, kratka razdalja, toda neodvisnost bi veljalo vsaj formalno spoštovati.

Redni polet iz Splita v Zagreb so zaradi nas zakasnilo za dobro uro. Ostali potniki nas gledajo po strani, toda »Croatia airlines« se zaveda, da smo ugledni gostje, ki jih v Zagrebu čaka predsednik Tudjman.

Ni časa, da bi se po dvednevni naporni turi pošteno umili in preoblekli. Tudjman čaka.

V skoro dveurnem razgovoru v predsedniški rezidenci nas hrva-

ški predsednik seznanil z vsemi podrobnostmi pisma, ki ga je odposlal glavnemu tajniku Združenih narodov Buthrosu Galiju. Vprašali smo ga, če se namerava tudi Hrvaška, podobno kot Slovenija, zavzeti za preveritev osimskih sporazumov z Italijo. Tudjman pravi, da je Hrvaška seveda zainteresirana za vsako izboljšavo že obstoječih pogodb. Toda vprašanja okrog Osima so po njegovem po eni strani nujna, po drugi pa tudi zelo delikatna, še posebej tista, ki določajo odškodnino za nepremičnine, ki so bile last beguncev. Vsekakor bodo na dnevnem redu bližnjega obiska hrvaškega ministrskega predsednika v Rimu tudi osimski sporazumi.

GLASBENA MATICA TRST

Abonmajska koncertna sezona 1992/93

VIOLINA PRI KOGOJU TER SODOBNIKI

TOMAŽ LORENZ, violina
ALENKA ŠČEK-LORENZ, klavir

V petek, 18. decembra 1992

ob 20.30 v gledališču Miela, ul. Duca degli Abruzzi 3

Na sporedu: Kogoj, Dallapiccola, Britten

ODKRIJTE MAZAČE!

Tržaško pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti je z zadovoljstvom vzelo na znanje velik uspeh protirasistične manifestacije z dne 12. t.m.. Po dolgih letih je to bil lep dokaz, da je Trst — zlasti tisti, v katerem se spoznavajo mladi — še vedno dovteten za resnično demokratično sožitje. Morda se s to manifestacijo začne nova obdobje tržaške politike, ki naj končno pometa s starimi, obrabljenimi protislovanskimi in protislovenskimi gesli.

Uspeh manifestacije in veliko število mladih udeležencev sta motila »stare prijatelje« sožitja in

zato so se — kot je že ustaljen običaj — znesli nad napisi slovenskih organizacij in nad poslopjem, kjer ima svojo pisarno odvetnik Berdon, med drugim tudi branilec občinskega svetovalca Ssk prof. Sama Pahorja. Tajništvo Ssk, medtem ko izraža vso solidarnost dr. Berdonu in prizadetim slovenskim ustanovam, najodločneje protestira, ker se doslej nikoli niso odkrili »znani mazači«, in poziva pristojne oblasti, da že enkrat odkrijejo in zgledno kaznujejo tiste, ki s svojimi dejanji zastrupljajo sožitje med tukajšnjim prebivalstvom.

Na manifestaciji proti rasizmu so skupno nastopili slovenski in italijanski študenti (foto S. Ferrari)

Pogovor o aktualni temi

Klice rasizma so vedno prisotne

Veličastno pročelje sinagoge v Trstu

(foto S. Ferrari)

Na pragu drugega tisočletja in v času, ko se vedno več govori o človekovih pravicah, medsebojnem spoštovanju, enakosti vseh ljudi, ko se sprejemajo resolucije in sestavljajo mednarodni dokumenti s takšno vsebino, se na drugi strani predvsem v Evropi ponovno prebujajo prikazen iz preteklosti, za katero je marsikdo mislil, da se ne bo več pojavila — rasizem. Kot kaže, so nekateri že pozabili na grozote, ki sta jih tudi v naši bližnji zgodovini povzročili zaničevanje in sovraštvo do drugačnega od nas, do pripadnika druge narodnosti ali rase.

Novi »evropski« rasizem je uperjen predvsem proti priseljencem iz Afrike, opazni pa so tudi znaki antisemitizma, to je sovraštva do pripadnikov judovske skupnosti. Vzroki tega pojava so sicer jasni, saj je večkrat v preteklosti prišlo do podobnih in še hujših znakov nestrpnosti v trenutkih ekonomske krize, ki jo svet doživlja tudi sedaj. Priseljenc postane tako za nekatere sovražnik, ki »jemlje delo« domačinom.

Pred kratkim je v nekaterih evropskih državah prišlo do izredno okrutnih ubojev priseljencev. Vesti o teh dogodkih so sicer naletele na javno ogorčenje, zvrstile so se številne manifestacije proti rasizmu, ljudje so hoteli pokazati, da obsojajo dejanja peščice skrajnežev in morilcev, ki pa so le vrh ledene gore. Občutki rasizma, antisemitizma in šovinizma so opazni tudi v vsakdanjem pogovoru, med navadnimi ljudmi, ki sami zase sicer mislijo, da so »odprti« in »demokratični«. Za odpravo tega pa je potrebna primerena vzgoja in to bo morala biti v bodoče ena od primarnih nalog učiteljev in profesorjev. Le tako se bodo lahko naše bodoče generacije kaj naučile od zgodovine.

WIESENFELD: ANTISEMITIZEM JE POSLEDICA NEPOZNAVANJA

Podpredsednik judovske skupnosti v Trstu Nathan Wiesenfeld je o ponovnem prebujanju antisemitizma in rasizma v Evropi dejal naslednje: »To, kar se danes dogaja, na žalost ni novost. Menim pa, da so javna občila v zadnjem času dala tem dogodkom veliko več poudarka kot nekoč. Mnogi so namreč razumeli, da je treba pojave nestrpnosti zatreti v kali, saj bi jih bilo kasneje težko nadzorovati.«

Wiesenfeld je tudi dejal, da marsikdo še danes ne razlikuje pojmov rasizem in antisemitizem. Slednji pomeni izključno sovraštvo do judovskega naroda. »Antisemitizem je posledica predsodkov, ki so jih iz verskih razlogov začeli že pred 18. stoletjem širiti pripadniki nove vere,« je razložil. »V naslednjih stoletjih se je tako dogajalo, da so bili Judje proglašeni za krivce ekonomskih, političnih in drugačnih kriz, celo za epidemije... Bili so grešni kozel za vse, kar se je hudega dogajalo,« je povedal Nathan Wiesenfeld. Na vprašanje, kaj lahko stori italijanska država za zaščito pravic ljudi vseh narodnosti in ras pa je dejal, da »v Italiji zakoni v tem smislu že obstajajo. Ustava prepoveduje ponovno ustanovitev fašistične stranke, zakon Scelba pa ustanovitev fašističnih skupin, ki se poslužujejo nasilja, izsiljevanj itd. Novi zakoni torej niso potrebni, treba pa je upoštevati že obstoječe in jih izvajati. Tako na primer ni doslej nihče obravnaval kot kaznivo dejanje podpihovanje sovraštva proti Judom ali drugim manjšinam. Kaže, da bo napovedani zakon Mancino zapolnil to vrzel.«

»Menim, da je antisemitizem predvsem posledica nepoznava-

nja našega ljudstva, vere in zgodovine, zato so mladi lahek plen tistih, ki sejejo sovraštvo,« je še dejal Nathan Wiesenfeld. »Pozitivno pa je, da so v zadnjem času nekatere šole zaprosile člane naše skupnosti, da bi učencem posredovali vsaj nekaj bistvenih podatkov. Taka vabila smo in bomo vedno radi sprejeli.«

DVA AFRIŠKA ŠTUDENTA: PRIPADNIKI MLAJŠE GENERACIJE SO MANJ RASISTI

Zavod združenega sveta, ki ima sedež v Devinu, je planet v malem, v katerem živijo nadarjeni učenci z vsega sveta in torej vseh ras. O tem, kako se počutijo v naših krajih in v kolikšni meri so tu pri nas občutili prisotnost rasizma, smo se pogovorili z dvema afriškima študentoma.

Neo Muyanga je iz Južne Afrike in je star 18 let, za leto mlajša pa je Leila do Vale, rojena v Angoli, ki s starši živi na Portugalskem. Oba sta se strinjala, da so pripadniki mlajše generacije manj rasisti kot starejši, Trst pa po njihovih ugotovitvah ni rasistično mesto. Tu sta že dve leti, vendar zaradi svoje barve kože nista doživela nič neprijetnega, če izvzamemo nekaj manjših in nepomembnih epizod. Tudi po njunem mnenju je rasizem predvsem sad nepoznavanja problematike. Edino, kar študenta devinskega zavoda moti, je, da morata tudi večkrat na dan pokazati silam javnega reda dokumente. Če štopata, se že ustavi kdo in ju identificira, če sta v kakem lokalu prav tako.

»To, kar se dogaja v Evropi, predvsem v Nemčiji, pa tudi v nekaterih italijanskih mestih, je zame zelo zaskrbljujoče,« je rekel Neo Muyanga. »Skrbi me tudi, ker sem slišal, da je v bližnjem Tržiču skupina naziskinov. Kadar

(foto J. Kovačič)

pa grem na primer v Milan, se sploh ne počutim mirnega in ne vem, če se bom vrnil... Rasizem je seveda svetovni problem, ki ga ni lahko rešiti. Menim pa, da bi bilo najbolje, če bi ljudje sedli k mizi in se pogovorili.« Leila do Vale je povedala, da je bila lani v Nemčiji. »Letos si sama sploh ne bi upala iti tja. Ne zdi se mi prav, da se mora človek tako počutiti, da se mora bati samo zato, ker je njegova koža drugačne barve.« Leila je še dodala, da je bil po njenem rasizem vedno prisoten, le da se je o njem v zadnjem času manj govorilo. »V obdobjih gospodarske krize pride seveda do zaostretev, a rasizem je prisoten tudi v mirnejših časih, čeprav seveda v drugačni in manj nasilni obliki.«

Helena Jovanovič

Koncert v slivenski cerkvi

V prenovljeni slivenski cerkvi bo v ponedeljek, 21. decembra, božični koncert. Nastopil bo kvartet »Capris« iz Izole. Na sporedu so slovenske božične in črnsko-duhovne pesmi. Vabila na koncert je mogoče dobiti pri družini Kralj v Slivnem ali pred koncertom v slivenski cerkvi.

Enaki med enakimi...

(foto D. Križmančič)

Da ne bomo brezpravna manjšina na svoji zemlji

Konec letošnjega avgusta je deželni svet Furlanije-Juljske krajine odobril volilni zakon, od katerega bodo imele škodo majhne stranke, edina slovenska stranka v Italiji pa dejansko ne bo imela več svojega predstavnika v deželnem zboru. V parlamentu v Rimu se z naglim postopkom spreminja volilni zakon za občine in pokrajine. V tej zvezi le omenimo, da bo po novih predpisih v veljavi večinski volilni sistem tudi v občinah, ki imajo od 5 do 10 tisoč prebivalcev. Do zdaj je ta sistem veljal le v občinah do 5 tisoč prebivalcev.

Kaj bo ta novost pomenila za naši dve občini v tržaški pokrajini, kjer so Slovenci vedno imeli pomembno besedo? Mislimo na občini Devin-Nabrežina in Dolina. Zaradi novega volilnega reda bo tudi v teh občinah nujno po-

vseh resničnih demokratov, Slovencev in Italijanov.

Naša manjšina mora po našem iskati nove načine sodelovanja in sploh novo vizijo volilnega boja, ki naj sloni na iskreni izmenjavi mnenj in po možnosti na odkritem sporazumu, ki naj gre preko volilnih dogovorov in ki naj zajema vse življenjsko važne pobude v korist manjšine. Tokrat bomo potrebovali ne le strnjeno enotnost vseh Slovencev, ampak tudi izdatno podporo resničnih italijanskih prijateljev, sicer lahko, v danih okoliščinah, damo slovo samoupravljanju danes v devinsko-nabrežinski občini in jutri še kje. Ne delajmo si utvar, da nas bo italijanska večina zaščitila kar tako, zaradi demokracije in ker je to v skladu z evropskimi standardi zaščite manjšin. To bi demokratična Italija lahko že zdavnaj naredila, saj bi bilo dovolj, da bi izvedla že podpisane mednarodne pogodbe! Ker pa to doslej še ni bilo storjeno, se moramo sprijazniti z dejstvom, da se opiramo na dobromislečne pripadnike večine, ki nam lahko in si morda tudi želijo stati ob strani. Prepričani smo, da jih ni malo! Naša dolžnost je, da se zdramimo, da posodobimo naše gledanje in predvsem, da spravimo med staro šaro vse medsebojne razprtije in jih prepustimo zgodovinarjem (saj je med njimi marsikdo res odličen, pa še duhovit!), sicer se nam bridka piše!

Antek Terčon

Slovenski center za glasbeno vzgojo »Emil Komel« iz Glasbena matica iz Gorice vabita v nedeljo, 20. decembra, na

KONCERT V STOLNI CERKVI V GORICI

Nastopila bo skupina **Concentus Ottoni Arena di Verona** z dirigentom Silviom Michelijem. Začetek ob 20.30.

vezovanje med različnimi političnimi skupinami in bo zato tudi njen skupen nastop na volitvah.

V dolinski občini bodo stranke, ki združujejo Slovence, gotovo brez večjih težav našle skupen jezik, da se ohrani domača, se pravi slovenska uprava. Povsem drugačno pa je stanje v devinsko-nabrežinski občini, kjer smo Slovenci postali manjšina in kjer je zlasti zadnje čase italijanski nacionalistični del prebivalstva vedno bolj aktiven in agresiven ter obstaja tudi resna nevarnost, da pride do izvolitve izrazito protislovenske uprave.

Kaj naj Slovenci — domačini naredimo, da ne bomo postali brezpravna manjšina na svoji zemlji? Skrajni čas je, da se resno soočimo s stvarnostjo in da skušamo najti rešitev, ki bo ustrezala našim koristim in nadaljnjemu razvoju naše skupnosti.

Slovenska skupnost je na zadnjih dveh občinskih sejah že opozorila na nevarnost, ki nam preti, in jasno predlagala vsem demokratičnim silam, naj najdejo skupen jezik, kar naj omogoči, da se prepreči nacionalistični poskus prevzema oblasti v občini. To pa je možno samo v sodelovanju

Zanimiva razstava v organizaciji KD »I. Gruden« iz Nabrežine

Kamen je neminljiva vez z našimi dedi

Obiskovalci si z zanimanjem ogledujejo prelepe kamnite izdelke (foto S. Ferrari)

Kamen je simbol naše zakoreninjenosti in predanosti temu delu slovenske zemlje, je emblematična, krvavega vsakdanjega kruha naših ljudi, hkrati pa tudi emblematična njihove umetniške ustvarjalnosti. Kamen je neminljiva vez z našimi dedi in njihovimi starimi očeti in je danes ne le možnost gotovega zasluzka, temveč dragoceno umetniško izrazno sredstvo. Te misli so navdajale odbornike Kulturnega društva Igo Gruden v Nabrežini, ko so se odločili, da v društvenih prostorih priredijo razstavo kamnitih izdelkov mladih domačih ustvarjalcev. Mladi domači umetniki, ki so svoja dela razstavljali pod skupnim, dovolj izzivalnim naslovom »Kamen«, so

dokazali, da je društvo razmišljalo v prvo smer. Številni obiskovalci so po eni strani lahko (vnovič) občudovali številne dognane, izvirne in preprosto lepe kamnite izdelke naših mladih, po drugi pa so prav gotovo morali zaslutiti, da gre za nekaj več kot za samo razstavo. Iz vseh umetniških izdelkov, bodisi tistih mladih, ki delajo v domači kamnoseški delavnici kot tudi tistih, ki so kamnu zapisali svoj prosti čas, diha neka domača, poznana davčina, obenem pa že tudi samosvoj, originalen občutek za »lepo«. Obiskovalci so vsaj po našem mnenju morali začutiti nek spoj starega in novega, neko zavezanost tradiciji in odprtost k novemu, kar pa je nemogoče brez trdne zavesti in samega vedenja o lastni biti in skupnih koreninah. Skratka: društvo je s tako razstavo dokazalo, da ne sledi le puhlemu povpraševanju po večkrat neustreznih društvenih dejavnostih, temveč ponovno potrdilo svoj čut in navezanost na to, kar je našim ljudem blizu in kar tako zelo potrebujejo. Škoda, da je bila razstava odprta le tri dni. Morda pa bo prav zaradi tega društvo v bližnji prihodnosti to zanimivo pobudo še obnovilo.

Maja Lapornik Pelikan

Prizor s svečanosti na openskem strelišču

(foto S. Ferrari)

Velika množica se je v nedeljo, 13. decembra, zbrala na openskem strelišču, kjer so leta 1941 ustrelili Viktorja Bobka, Ivana Ivančiča, Simona Kosa, Pinka Tomažiča in Ivana Vadnala. Na slovesnosti je pel moški pevski zbor »Tabor« pod vodstvom Sveta Grgiča, uvodnim besedam Kostance Filipovič pa sta sledila govora Stojana Spetiča v slovensčini in Giorgia Marzija v italijanščini. Ob tej priložnosti so odprli v Prosvetnem domu tudi dokumentarno razstavo »Trst med Vzhodom in Zahodom: politično življenje v Trstu in coni A Juljske krajine leta 1946«.

Peterlinova dvorana,
ul. Donizetti 3, Trst

Božični koncert kitarista Marka Ferija

v torek, 22.12.1992 ob 20.30

Na sporedu bodo skladbe Maura Giuliani, Joacquina Turine, Manuela De Falle, Fernanda Sora, Heltorja Ville-Lobosa in Maria Castelnuova-Tedesca.

Pogovor s pokrajinskim tajnikom Ssk na Goriškem

Gospodarski položaj postaja vedno bolj zaskrbljujoč

Politično stanje na Goriškem se je v zadnjih mesecih precej umirilo, odnosi med italijansko večino in slovensko manjšino so v tem mestu precej strpni in še zdaleč niso tako napeti kot v Trstu. Kar pa tudi Gorico iz dneva v dan bolj zaskrblja, je gospodarski položaj in s tem povezani zaposlitveni problemi. Tako se v strnjeni obliki glasi ocena, ki jo je o dogajanju na Goriškem podal tamkajšnji pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti Hadrijan Corsi. S političnega vidika, je poudaril, tudi v bodoče ne bi smelo biti večjih pretresov, odkar je po letošnjih poletnih pogajanjih za obnovo pokrajinske uprave prvič v povojnem času vstopila v pokrajinsko vlado tudi DSL. Kar pa zadeva občino, je stabilnost vprašljiva, saj se pojavljata dva huda problema: prvi so pretresi v vrstah KD, drugi pa nejevolja zaradi načrtovane gradnje šole za finančne stražnike v Standrežu.

Člani Slovenske skupnosti na Goriškem so si v tem letu na vseh ravneh prizadevali za uveljavitev pravic naše manjšine, je dejal Hadrijan Corsi. Aktivno je bila stranaka soudeležena tudi pri reševanju

vseh problemov tako v mestu kot vaseh. Sodelovala je pri pogajanjih za izvolitev nove večine v pokrajinskem svetu, za preureditev krajevnih uprav, vsestransko je tudi pokazala svoje zanimanje, ko je bilo govora o specifičnih problemih goriške občine (npr. obvoznica mesta, šola za finančne stražnike, bolnišnica itd.) in je vedno, za vsak primer posebej, zavzela jasno stališče. Ssk si je tudi prizadevala za gradnjo sloven-

skega šolskega centra v Gorici in se namerava s tem vprašanjem še ukvarjati, saj vsa dela še niso zaključena. »Slovenska skupnost,« je dejal goriški pokrajinski tajnik, »ne sme pri teh vprašanjih, ki so za nas pomembna, stati ob strani. Sploh pa bodočnost zahteva od nas vseh, da si zavijamo rokave«.

Odnose med večino in manjšino je Hadrijan Corsi ocenil kot umirjene, pozitivne in konstruktivne, čeprav občasno »pljuske na Goriško kak val iz Trsta in razburi duhove.« Problemi slovenske manjšine seveda ostajajo, kar pa zadeva vsakodnevno življenje ni večjih težav. Dokaz za to je tudi dejstvo, da vest o potrditvi osimskih sporazumov v Gorici ni povzročila nikakršnega razburjenja. Problema meje si na Goriškem nihče ne postavlja, je poudaril pokrajinski tajnik Ssk. Marsikdo je šel še dlje in pomislil, kako razširiti gospodarski del tega dogovo-

ra. Predvsem z italijanske strani prihajajo na dan zanimive ideje, tako od posameznikov kot od raznih gospodarskih organizacij.

Tudi Ssk na Goriškem odločno nasprotuje predlogu deželnega odbornika Barnabe za združevanje manjših občin. Vsaj na področjih, kjer živijo manjšine, do tega nikakor ne sme priti, zato namerava Ssk še naprej braniti in ščititi krajevne uprave.

V bodoče bodo potrebni tudi aktivni posegi na gospodarskem področju, je zaključil Hadrijan Corsi. Trst in Gorica naj bi bili most med Vzhodom in Zahodom, a tega mostu ni nikjer. Vse gre namreč mimo teh dveh mest, ki si nista znala zagotoviti vplivnih območij in potrebnih finančnih sredstev (za trgovske izmenjave, investicije itd...). Vsa »klasična« politika od leve do desne ni razumela pomembnosti trenutka in po potresu, do katerega je prišlo z aprilskimi volitvami, je ostalo vse na mrtvi točki, vse miruje, iniciativ ni. To je zaskrbljujoče, je še dejal goriški pokrajinski tajnik Ssk, predvsem zaradi mlajše generacije, saj postaja zaposlitveni problem vedno bolj pereč.

PROSTOR MLADIH **MOJ OREH**

Bilo je nekega vročega poletnega popoldneva. Nikjer ni bilo žive duše. Odločil sem se za sprehod v komaj kilometer oddaljeno njivo. Cesta je bila prašna, ob njej je raslo bujno, zeleno grmovje. Vrabčki in slavec so na neki veji tako peli, da nisi mogel mimo, ne da bi jim prisluhnil. Lepo mi je bilo, vendar je polagoma začel vdirati vame občutek nemira, samote.

Prišel sem do vinograda in odprl vratca. Usmilil sem se usihajoče zelenjave in ji nekoliko zmočil zemljo. Obdajal me je otožen, samotni rastlinski svet.

Toplo mi je postalo. Hipoma sem se spomnil sence velikega oreha. Stal je ponosno, pomirjačo; obdajal ga je zamaknjen, čaroben svet. Vesel sem splezal na oreh in se usedel na najdebelejšo vejo. Pod seboj nisem čutil le kos lesa, ampak nekaj živega, nekaj izredno čustvenega. Že nekaj časa sem ga večkrat glasno pozdravljal, skoro pogovarjal sem se z njim. Vsadil ga je moj ded, zalival oče, zdaj pa sedim na njem jaz. Kdove, koliko bi me lahko naučil! Živel je v raznih časih, spoznal veliko ljudi. S tistih višin si je lahko ogledoval nastajanje novih zgradb, prisostvoval je velikim spremembam v svoji okolici.

Res se je veliko spremenilo v zadnjem desetletju. Tristo metrov niže so neprenehoma brneli avto-

mobili, tovornjaki so s svojimi izpušnimi plini onesnaževali okolje. Spomnil sem se trnatih goščav, zapuščenih stezic, ki so se vile po zemlji, sedaj pokriti z ogromno ploščo cementa. Takrat sem tarnal, da je pravi zločin zapustiti neobdelane tako lepe predele. Vendar sem bil nanje navezan; imel sem pač rajši bodeče grmovje, po katerem iskati že iztreblejene zajce, kot le neprestan, vsiljen šum.

Opazil sem, da nisem sedel udobno. Zaželel sem si na sam vrh. Opičje trmasto sem se vlekel po deblu. Ponosen sem bil, ko sem porinil glavo više od najvišjega lista. Nenadoma je zapihal močan veter. Sunil me je s tako silo, da mi je iz presenečenja zdrsnila noga. Začel sem bliskovito padati. Videl sem, kako so mimo mene švigale veje in deblo je postajalo vedno debelejšo. Pričakoval sem le osvobodilni tresk ob tla.

Vedel sem, da pretoka čas v kritičnih trenutkih počasneje, a vendar nisem padel z letala, da bi moral toliko časa frčati po zraku. Bil sem obešen na najnižji veji, ki je pod mojo težo kmalu počila. Obstal sem za nekaj trenutkov z vejo v roki; na njej je zorelo pet orehov. S hvaležnostjo sem jih odtrgal, vsadil v najrodovitnejšo zemljo in odšel.

Bojan Zafran - (III. b razred znanstvenega liceja »F. Prešeren«)

Knjigo so predstavili v DSI

Monografija o Milku Bambiču

Na sliki: (z leve) predsednik DSI Sergij Pahor, Peter Krečič in Marko Vuk (foto D. Križmančič)

V Društvu slovenskih izobražencev so v ponedeljek predstavili monografijo o slikarju Milku Bambiču, ki je izšla lanskega aprila, približno leto dni po umetnikovi smrti. Knjigo sta izdala Goriški muzej in Svet slovenskih organizacij, sestavil pa jo je Marko Vuk iz Nove Gorice, ki je napisal spremno študijo, natančen Bambičev življenjepis ter napravil tudi izbor umetnikovih del. Eseg h knjigi je prispevala še Valentina Verani, slikarjeva »učenka«.

Na večeru v DSI je o knjigi najprej spregovoril dr. Peter Krečič, ravnatelj arhitekturnega muzeja v Ljubljani. Predvsem je poudaril pomen avantgardizma na Bambiča. Iz tega toka je črpal marsikateri navdih. Nato je nekaj besed o povojnem likovnem umetniku povedal tudi Marko Vuk. Poudaril je, da je njegov opus preobširen in da zaradi tega do sedaj še ni bil dodobra raziskan, vendar bi se morala v bodoče tega lotiti katera od naših raziskovalnih ustanov.

Igralci in pevci z Goriške na odskih deskah Kulturnega doma

(foto D. Križmančič)

Tržaško občinstvo si je v nedeljo, 13. decembra, v Kulturnem domu ogledalo spevoigro oziroma opereto »Srce in denar«, ki jo je priredila Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice ob 40-letnici smrti Vinka Vodopivca. Delo je režiral Aleksij Pregarc, glasbeni del predstave pa je delo Hilarija Lavrenčiča. Kot že prej na Goriškem in v Sloveniji, je spevoigra tudi v Trstu naletela na ugoden odziv poslušalcev.

Na pobudo društva krvodajalcev

Dr. Ščuka predaval v Sovodnjah o problemih pri vzgoji otrok

Društvo krvodajalcev iz Sovodenj je priredilo niz treh srečanj na temo »Problemi pri vzgoji otrok«; večeri so potekali v tamkajšnjem Kulturnem domu. Predaval je znani pediater dr. Viljem Ščuka. Srečanja so se pričela 23. novembra. Gost je poslušalcem prikazal razvoj otroka od spočetja do kritičnega obdobja 15. let. Govoril je o najpogostejših težavah, ki se pojavljajo z doraščanjem otrok ter o

dolžnostih staršev in vzgojiteljev. V zadnjem predavanju, ki je bilo 7. decembra, pa je obravnaval vprašanje telesne in duševne rasti mladostnika in probleme, ki so s tem kritičnim obdobjem povezani.

Srečanj z dr. Ščuko so se udeležili poslušalci iz Gorice in vseh vasi v občini. Prisotni so bili tudi učitelji in profesorji. Udeležba je bila precej številna. Ob zaključku niza se je tajnica društva krvodajalcev Marinka Batič zahvalila predavatelju ter podala nekaj podatkov o delovanju društva. Predsednik Branko Černic pa je zaprosil gosta, da bi s svojimi predavanji še nadaljeval. To se bo tudi zgodilo februarja prihodnjega leta. Dr. Ščuka bo govoril o tem, kako mladostnik spoznava potrošniško družbo.

Remo Devetak

(foto R. Dolhar)

S predstavitve v Katoliški knjigarni v Gorici

Letošnja zbirka Goriške Mohorjeve družbe

V Gorici so 4. decembra predstavili v prostorih Katoliške knjigarne zbirko knjig Mohorjeve družbe iz Gorice za leto 1993. Na dobro obiskani prireditvi v lepih prostorih Katoliške knjigarne, ki so bili prav v mesecu decembru tudi priča likovni razstavi, katere izkupiček je namenjen beguncem iz bivše Jugoslavije, so uredniki Mohorjeve družbe iz Gorice in pisci ter uredniki posameznih knjig številnemu občinstvu predstavili letošnjo berro, ki je namenjena branju v prihodnjem letu.

Navzoče je pozdravil predsednik Mohorjeve družbe iz Gorice msgr. Oskar Simčič in predal besedo tajniku založbe Marku Tavčarju, kateri je v skopih besedah opisal vsako izmed knjig in rekel, da bi bilo najlepše, če bi knjige predstavili kar avtorji sami. Tako se je tudi zgodilo.

Koledar Goriške Mohorjeve družbe je predstavil Jože Markuža, ki ga je tudi uredil. Koledar je, kot je že običajno, poln drobnih novic in kratkih člankov, predvsem opiše dogajanje v minulemu letu in se dlje časa ustavi pred pomembnim obiskom papeža Janeza Pavla II. v naših krajih v letošnjem letu. Tu naj omenim še kot zanimivost prvič v slovenščini natisnjene litanije Oglejske Matere božje, ki jih je papež molil v Gorici pred svetogorsko podobo Matere božje in so jih našli v nekem pariškem arhivu šele pred kratkim. Sicer pa je koledar Mohorjeve družbe iz Gorice poln tudi spominov na tiste, ki so odšli v letošnjem letu v večnost, tudi drugih zanimivosti, morda bi ga kazalo samo malce grafično bolj posodobiti.

Vinko Beličič je prispeval za letošnje mohorjevke iz Gorice drobno knjigo z naslovom Leto odmrznitve. Že sam naslov nam takoj pove, kaj bomo v knjigi našli: branje o slovenski odmrznitvi, kot je o tem na predstavitvi ganjeno tudi sam avtor povedal. Beličič se je na predstavitvi spomnil svojih skorajda petdesetih let, ko se ni smel in mogel vrniti v Jugoslavijo in tudi svojega prvega odhoda s sinom v Slovenijo, ko je v sosednji državi zavladala demokracija. Kot sam avtor o svojem delu pravi, gre pri knjigi Leto odmrznitve za pripovedno delo, v kateri pa ne manjka niti zgodovine. Vsakdo, ki ima rad tega lirika, ki je iz Bele krajine prišel na Kras in o njem že veliko lepega pel, bo knjigo rad in z užitkom prebral. Biser zase je kratek zapis-dodatek na koncu knjige, kateremu je avtor dal naslov Od korenin dalje.

Zgodovinar mag. Boris Mlakar je predstavil drugo knjigo iz letošnjih goriških mohorjevok: Črniško kroniko izpod peresa Alojzija Novaka, ki je bil v Črničah dolga leta dušni pastir in tudi ena važnejših osebnosti takratnega cerkvenega življenja na Vipav-

skem. Gre za obdobje kronike, ki se je začela v Črničah v letu 1940 in jo je duhovnik Alojzij Novak končal v letu 1965, malo pred smrtjo v Gorici, kamor se je bil po vojni umaknil. Zgodovinar Mlakar je na predstavitvi povedal, da obstaja še ena, morda še bolj zanimiva kronika, ki jo je Novak pisal za časa prve svetovne vojne. Črniška kronika verno in kar se da na preprost način opisuje krute dogodke v Vipavski dolini med zadnjo vojno in po njej in bo kot taka gotovo zelo pomemben vir novih informacij za novejšo zgodovino, ljubiteljem slovenske zgodovine pa tudi prijetno branje.

Tretjo knjigo letošnje zbirke mohorjevok iz Gorice z naslovom Aravkanija izpod peresa duhovnika-misijonarja Andreja Prebila je predstavil tajnik Goriške Mohorjeve družbe Marko Tavčar, kajti Andrej Prebil namreč še vedno misijonari med Indijanci Mapuč v Čilu. Knjiga je pravzaprav najbolj sveže delo celotne zbirke, ne da bi pri tem delal nobeni od ostalih knjig krivico. To pa zato, ker opisuje svet, ki ga Slovenci še ne poznamo, v katerega pa so vnesli nekaj novega tudi slovenski misionarji, a so se od njega veliko, morda še več naučili. Prebil opisuje svet in življenje, delo čilskih Indijancev, ki so edini bili trd oreh španskim osvajalcem, kateri so dobesedno uničili vso prvotno civilizacijo v Južni Ameriki. S tem delom, ki se prebere na dušek, ker je napisano prijetno in tekoče, piscu se pozna, da mu je pripovedovanje in duhovito kramljanje zelo všeč, se Mohorjeva oddolži proslavljanju 500. obletnice odkritja Amerike.

Prof. Martin Jevnikar je na koncu predstavitve zbirke Mohorjeve družbe iz Gorice za prihodnje leto predstavil zadnji snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona, ki je lahko Goriški Mohorjevi družbi samo v velikanski ponos, saj mu na Slovenskem ni primere, je dejansko edino delo tako po pomembnosti kot tudi po vrednosti. Pisec teh vrstic je bil zelo vesel, ko je videl, da se je prof. Martinu Jevnikarju to zdelo zelo važno poudariti, namreč dejansko vrednost Biografskega leksikona Primorcev, katerega bodo sedaj izdali samo še dva snopiča dodatka, tako da bodo vanj vključili še vse tiste zaslužne Primorce, ljudi, ki jih v dvajsetih letih še niso mogli vključiti v leksikon iz več razlogov, največji pa je ta, da je dvajset let izhajanja le doba, v kateri se pojavijo novi ljudje, katere je potrebno uvrstiti k tistim 3420. primorskim Slovincem, ki so se kakorkoli dvignili nad povprečje in so vsi v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu, kot je lepo povedal prof. Jevnikar.

Jurij Paljk

Knjižna bera Jadranskega koledarja posebno poudarja slovenstvo in slovenskost

Zbirka knjig Jadranskega koledarja za leto 1993 je v teh dneh že na knjižnih policah v knjigarni, kot se za podobne zbirke tudi spodobi. Jadranski koledar ob koncu vsakega leta izdaja Založništvo tržaškega tiska (ZTT) in spada v vrsto podobnih knjižnih daril, ki nam jih nekatere založbe pripravijo ob koncu vsakega leta za prihajajoče leto. Med najbolj znanimi takimi knjižnimi paketi na Slovenskem so knjige Mohorjeve družbe iz Celja in Prešernov koledar, pri nas v Italiji pa Mohorjeve knjige iz Gorice in Jadranski koledar iz Trsta.

Letošnjo zbirko Jadranskega koledarja za leto 1993 sestavljajo Jadranski koledar, namizni koledar, knjiga Pavla Medveščka z naslovom Skrivnost in svetost kamna, lična knjiga Stanka Klinarja Sto slovenskih vrhov in leposlovni prvenec tržaškega pisca mlajše generacije Igorja Škamperleta Sneg na zlati veji.

Letošnji Jadranski koledar je zelo lep na pogled, saj naslovnico zelo umestno krasi Vechiettova grafika, uredil pa ga je Miran Košuta s sodelavci in to zelo dobro, saj se koledar od podobnih publikacij na Slovenskem loči po veliki preglednosti in čistosti ter tudi po znanih »imenih«, ki so prispevala svoje članke vanj. Od Cirila Zlobca do Klavdija Palčiča, od Ivana Peterlina do Marka Kravosa, od nezamenljivega prispevka o šolstvu izpod peresa Pavla Stranja do zapisa o filmu, ki ga je prispeval Aleš Doktorič, Milan Pahor piše o 50-letnici vstaje na Primorskem, Jože Koren prispeva zapis ob 50-letnici partizanskega dnevnika, Aldo Rupel o spominski plošči posvečeni puntarjem in postavljeni v Gorici na Travniku v letošnjem letu, Marko Waltritsch nadaljuje s svojimi zgodovinskimi raziskavami in tokrat piše o 100-letnici Gabrščkove Goriške tiskarne, Marino Vertovec piše o Ivanu Trinku na zavodu »Nobili Dimesse« v Vidmu, Ivan Vogrič o Igu Grudnu, prispevke so napisali za Jadranski koledar še Pirjevec

o znani Dolomitski izjavi, Možina o Svetokriškem, Pavletič, posthumno so objavljeni še zapiski — spomini z naslovom Moje stoletje znanega igralca Danila Turka, Joca, Aleksej Kalc piše o življenju izseljenca Leopolda Caharije in tako naprej; v letošnjem Jadranskem koledarju je res veliko člankov, ki jih je vredno prebrati. Lahko zapišemo, da je Jadranski koledar pravi mali almanah, ki lepo odseva življenje in delo naše slovenske manjšine, slovenskega življa, tako sedanjega kot preteklega, kateremu se v koledarju posveča veliko prostora.

Knjiga Skrivnost in svetost kamna izpod peresa Pavla Medveščka, ki je zelo znan primorski grafik in slikar in predvsem pa velik zapisovalec ljudskega blaga, je zelo svojevrstno delo, ki ga krasijo fotografije drugega poznanega primorskega umetnika, Rafaela Podobnika. Eseg h knjigi je prispevala Marija Stanonik iz Slovenske akademije znanosti in umetnosti z oddelka Narodopisni inštitut. Vrednost knjige Pavla Medveščka razumemo, ko preberemo ta esej. Sicer pa knjiga Skrivnost in svetost kamna govori o zgodbah in o čarnih predmetih in svetih znamenjih na Primorskem, kot nam pove sam podnaslov. Nemogoče je povedati v nekaj besedah kaj več o knjigi Skrivnost in svetost kamna in primorskih krajih, katere je Pavel Medvešček obiskal, da je tam v pogovorih z ljudmi našel še zadnje ostanke tistega sveta, ki ga tudi na Slovenskem več ni, ker ga je pač odnesla moderna doba z vsem svojim ropotom in javnimi občili, trenutnostjo, ki briše sledove naših prednikov in sveta, ki je še do včeraj bil lep in živ.

ZTT uvršča med redno zbirko Jadranskega koledarja za leto 1993 tudi knjigo Stanka Klinarja Sto slovenskih vrhov, ki jo je leta 1991 izdala Prešernova družba in jo imela v svoji letni redni zbirki. Že sam naslov nam pove, da je ta knjiga, ki je izredno lepo in bogato opremljena, namenjena vsem ljubiteljem gora in lepih krajev, lepe fotografije in izbranih besedil, ki spremljajo vsako goro, vsak vrh. ZTT je zelo pametno naredilo, ko je uvrstilo to knjigo v svojo redno zbirko Jadranskega koledarja, ker je knjiga izrednega pomena za planince in za vse tiste ljubitelje slovenstva, ki bi svoje znanje radi obogatili. Podobno kot vse prejšnje knjige iz te zbirke, bo knjiga Sto slovenskih vrhov našla ugledno mesto na vsaki knjižni polici ljubitelja lepe slovenske knjige.

Letošnji Jadranski koledar nam prinaša v svoji zbirki tudi knjigo, ki bo gotovo vzbudila veliko pozornost med ljubitelji slovenske literature. Gre za knjigo mladega tržaškega rojaka, ki sedaj živi in dela v Ljubljani, Igorja Škamperleta z naslovom Sneg na zlati veji. Moderno oblikovana knjiga spada v zbirko Devin, katero

so začeli nedavno izdajati. Knjiga Sneg na zlati veji je četrta po vrsti v tej zbirki. Spremni esej je knjigi prispeval Tomo Virk. Spet ena knjiga o življenju in alpinizmu in moderno napisan roman, o katerem bo potrebno posebej spregovoriti. Leposlovnih knjig se namreč ne more in ne sme odpraviti v dveh, treh besedah, ki knjigi samo škodijo, koristiti ji namreč ne morejo, ker jo zreducirajo na nekaj stavkov. Gotovo pa je to knjiga, katero bo potrebno prebrati, kot vse prejšnje v zbirki Devin, ki, kot kaže, postaja važna zbirka za mlade literate iz naših krajev.

Knjižna bera Jadranskega koledarja za leto 1993 je bogata in pestra, kot se za take knjižne pakete pač spodobi, zelo važno pa se mi zdi, da posebno poudarja slovenstvo in slovenskost. Seveda je te knjige sedaj potrebno prebrati, ker v nasprotnem primeru nimajo nobenega smisla, in potem spet počakati na nove, ki jih bo Jadranski koledar gotovo prinesel drugo leto.

Jurij Paljk

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Gostuje Cankarjev dom Ljubljana

Bernard Slade

OB LETU OSOREJ

Igrata Polona Vetrin in Ivo Ban

Režija Boris Kobal

V petek, 18. decembra, ob 20.30

ABONMA RED A in D

v soboto, 19. decembra, ob 20.00

ABONMA RED B, E in F

v nedeljo, 20. decembra, ob 16.00

ABONMA RED C in G

PONOVITEV

v torek, 22. decembra, ob 20.30

v gledališču »G. Verdi« v Gorici

ABONMA RED A in B

V Ljubljani bo v petek, 18. decembra, v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja, Muzejska ulica 1, odprtje razstave »Ta trata je šacana...« (o zdravih rastlinah na tržaškem Krasu), ki sta jo v okviru odseka za zgodovino Narodne in študijske knjižnice iz Trsta pripravili Kristina Kovačič in Martina Repinc.

(foto M. Magajna)

Nagrajenci natečaja Slovenske izseljenske matice

Posebna komisija je podelila nagrade za prozo in poezijo z natečaja Slovenske izseljenske matice v Ljubljani. Pogoji sodelovanja so bili razpisani v mesečniku Rodna gruda, književnega tekmovanja pa so se lahko udeležili pisci, ki živijo v inozemstvu.

Prvo nagrado za kratko zbirko »Preteklost, sanje pajčevina« je prejel na Dunaju živeči pisatelj **Lev Detela**.

Ostale nagrajenke in nagrajenci so: **Irma Ožbalt**, Kanada (proza »Sove«), **Venčeslav Šprager**, Nemčija (proza »Sončni žarek«), **Boštjan Dvořak**, Nemčija (proza »Janez piše spis o šolskem sistemu«), **Marija Hriber-**

šek, Švedska (pesmi), **Draga Gelt**, Avstralija (pesmi) in **Danijela Hliš**, Tasmanija-Avstralija (pesmi).

Prispevki nagrajenek in nagrajencev so objavljeni v Slovenskem koledarju za leto 1993, ki je pravkar izšel pri Slovenski izseljenski matici v Ljubljani, prejeli pa bodo tudi denarne nagrade.

Uredništvo Rodne grude in vodstvo Slovenske izseljenske matice je nagrade podelilo z namenom, da pozivi slovensko književno ustvarjanje po svetu in da domovino opozori na dosežke literarnega ustvarjanja slovenskih izseljencev in zdomcev.

(foto M. Magajna)

Lev Detela

Umetnost in čar božičnih praznikov

Ob najlepšem prazniku leta prihaja krščanski Bog med ljudi v ljubeznivi podobi novorojenega otroka. V družinah se ob božiču ne pojavi kot strah vzbujajoči gromovnik, temveč v podobi nežnega in nebogljenega bitja, ki zmaterializirani svet sovraštva razoroži s svojo nedolžnostjo.

Evangeliji le na kratko poročajo o Kristusovem rojstvu. Človeško srce pa je že od nekdanjega hotelo zvedeti več o božični skrivnosti. Vsi tisti, ki so vse leto tavalili širom po zgubljenem svetu, so se vedno znova zbrali ob jaslicah, ob katerih je že pred sedem sto leti sveti Frančišek Asiški tako čudovito pridigal o betlehemskega Jezuščka, da je čustveno vznemiril celot-

ne zmeni za veljake se, ki varjejo [jih ključji; pastirjem, ki neznane so jim [sveta nakane, prikaže se svetel.

Poročila evangelija o rojstvu božjega otroka niso idile. Zelo trezno poročajo o Jezusu in sveti družini v času popisovanja prebivalstva za časa rimskega cesarja Avgusta. Pri sv. Luki beremo o tem, da je Marija »porodila sina prvorojenca, ga povila v plenice in položila v jasli, ker zanj ni bilo prostora v prenočišču.«

To v bistvu skromno poročilo univerzalnega dogajanja v sveti noči je vedno znova skušala širiti, dopolnjevati in lepšati neusahljiva človeška domišljija. Pesniki, pisatelji, glasbeniki, slikarji in kiparji so ikonografijo božičnega dogodka doveli in predstavili na najrazličnejše načine. Očaral jih je pogled na zvezdo, ki je svetila nad betlehemsko votlino z jaslicami in privabila svete tri kralje, da se poklonijo novorojenemu Odrašeniku. Njenih osem krakov ali žarkov naj bi po legendarnem izročilu predstavljalo Kristusa in osmero blagrov, ki jih je prinesel na svet, da bi za grešnega človeka odprli vrata v božjo hišo — v nebeško kraljestvo.

Motiv svetih treh kraljev, ki so po nekaterih virih bili babilonski zvezdoglebci in odličniki starega poganskega sveta, je bil že v prvih obdobjih krščanstva posebno priljubljen tudi pri slikarskih upodobitvah božičnega dogodka.

Italijanski slikar Giotto je v kapeli Scrovegni v Padovi naslikal posebno razgiban prizor božičnega srečanja treh kraljev z Jezuščkom. Zvezdo, ki skrivnostno nebeško luč siplje na betlehemske hlevček, je pri tem že leta 1301 naslikal kot zvezdo repatico v podobi Halleyevega kometa. V gotškem času se na božičnih podobah pojavlja vedno večje število nastopajočih oseb. Slikarji upodabljajo dramatično slikovito okolico, razvaline starih gradov in svetišč, kar ponazarja Kristusov prihod med ljudi kot konec poganskega časa. V poznejših obdobjih postajajo prizori Jezusovega rojstva bolj posvetni.

Slovenci so se že v zgodnjem srednjem veku s subtilnim čustvenim zanosom približali Bogu in Mariji. Mnogi imenujejo Slovence kar »Marijin narod«, zato ni čudno, da se s prizorom novorojenega Jezusa srečamo tudi v marsikateri preprosti, a kulturno-zgodovinsko pomembni cerkvi. Med take sodi cerkev na Vrzdencu pri Vrhniku, v kateri se nahaja podoba iz začetka 14. stoletja, ki kaže ležečo Marijo, ko ljubeznivo steguje roko k v jaslicah ležečemu Jezuščku, da ga poboža. Podobne božične podobe se nahajajo tudi v Crngrobu in v Turnišču.

Ne le svete božične podobe, temveč tudi božične pripovedi, pesmi in napevi so last in bogastvo vseh

krščanskih narodov. Pod božičnimi zgodbami in povestmi so podpisani veliki pisatelji in pesniki. Na Nemškem, kjer je božič že od nekdanjega tudi pristrčen družinski praznik, so ga v lepi besedi opisali najrazličnejši pesniki in pisatelji, med drugim Goethe, Clemens Brentano, Johann Peter Hebel, Heinrich Heine in Friedrich Hölderlin, v novejšem času pa Rainer Maria Rilke, Bertold Brecht, Hermann Hesse, Georg Trakl, Else Lasker-Schüler in Heinrich Böll. Dolg je seznam božičnih zgodb izpod peres ruskih in francoskih pisateljev, napisali pa so jih tudi Angleži, Irci, Američani, Švedski, Norvežani, Finci, Španci, Litavci in še drugi. Zanimivo je, da so skoraj vsi pomembni slovenski pisatelji od Ivana Cankarja preko Prežihovega Voranca ali Franceta Bevka pa vse do najnovejših dni v svojih delih upoštevali božične motive. Ivan Cankar je na primer zapisal: »Tudi meni je svet in drag božični čas. Kolikor sem okusil grenkobe in kolikor studa — kadar je blizu sveti večer, me prešine sladko kakor otroka.«

Tudi v sloviti Manzonijski božični pesnitvi se skrivnostni dogodek božjega rojstva s tihimi in močnejšimi, nižjimi in višjimi glasovi zlija v praznični spev, ob katerem nihče več ne misli na zemske in posvetne stvari:

Zbor angelov prepeva in glorijska [odmeva
Vladarju vseh višav.
Pojoč veselo himno, se vračajo
v nebesa:
vse tišja med oblake izginjajo [čudesna,
spev se zgubi v višave, molk
[zgrne se nad glave
krdela zvestega.

In medtem so se vse to dogaja, kot da bi se zdaj mogočno in potem bolj zatišano ogledale veličastne orgle, da počastijo rojstvo božjega sina, nas pripelje Manzoni spet v betlehemske skromnosti k jaslicam, kjer

»božja Mati Sina v pleničice [platnene
povije, v skromne jasli ga
[ljubeznivo dene;
vsa blažena od sreče Bogu
[pokloni se goreče,
ki se rodil je iz nje.

Manzonijeva pesnitev se zaključuje z napovedjo o zmagi krščanstva, ki bo razsvetlilo temo nekdanjih duhovno neosvesčenih obdobji:

Spi, božji Sin: zdaj ljudstva, kdo [rojen je, ne vejo;
a pride dan, ko dediči časti pred [Te dospejo;
ko v jaslih med pleniciami z [ubogimi ročicami
spoznajo Kralja Te.

Pesem božične svetlobe napolni s posebno nežnostjo človeška srca. Iz roda v rod veže najrazličnejše posameznike in narode, jih zavezuje ob svetih znamenjih noči, sredi katere se je v podobi novorojenega božjega Sina učlovečila božja Beseda... O tej božji Besedi pripoveduje tudi umetnost. S sliko, melodijo ali lepo zgodbo riše prizore o Jezusovem rojstvu. To pričuje o zmagi ljubezni in nedolžnosti v svetu sovraštva in hudobije, o hrepenenju po vesoljnem miru za vse človeštvo, o vračanju pregnanih, izgubljenih in zavrženih nazaj v družinsko življenje in k domačemu ognjišču. Božična zgodba se vedno znova dogaja tudi tukaj in zdaj. Božična skrivnost je kot mladika, ki se bo razrasla v Vstajenje in večno življenje.

(foto M. Magajna)

no okolico in srečo božičnega sporočila prinašal daleč v Italijo in v svet.

Pred prihodom Odrašenika v podobi betlehemskega otroka je bil neodrešeni svet mrzel in temán. Največji italijanski pesnik prejšnjega stoletja Alessandro Manzoni je to iz duhovne perspektive gledano elementarno temo predkrščanskega časa na slikovit način predstavil v religiozni pesnitvi Božič.

Zimski mraz muči človeštvo. Na pobočjih se trgajo plazovi, kot da bi bili kazni božja za tistega, ki ga Manzoni imenuje »bednega sina Adamovega greha«.

V stisko svetá iznenada vdere večsmerna svetloba misterija blagovesti, učlovečenja božje besede. Manzoni duhovni sijaj tega dogodka opiše na romantično zanosen način, ko ga poveže z močjo prebujene narave v učinkovito poetično sliko:

Visoko iz nebes vir žubori stoteri,
po usahljih jarkih trnjevih
[poživljajoč se širi:
iz debel se med poceja; kjer je
[pustela meja,
brstijo rože zdaj.

Čas božične skrivnosti je čas rokov in angelov, oziroma kot poje Manzoni v pesnitvi Božič, ki jo je v slovenščino prevedel v Trstu živeči lirik Vinko Beličič:

Nebeški angel razglasi ljudem
[kraljestvo luči,

(foto M. Magajna)

Robert Hlede OB BOŽIČU

V dnevih nekega posebnega pričakovanja, ki ga vedno znova prinaša predbožično in prednovoletno razpoloženje, je težko imeti zbrane misli ali vsaj odskrniti trenutek za razmislek o iztekajočem se letu, kot tudi pomisliti, kaj nam praznovanje božiča pravzaprav pomeni. Ali je to priložnost za nakupovanje daril prijateljem in znanecem; lepa navada iz otroških dni; čas, ki je namenjen za brezmejno zabavo in sprostitve; ali pa morda priprava na rojstvo in zahvalo tistemu, ki je svetu prinesel odrešenje?

Prav slednja možnost me vselej spomni na neko misel in ugotovitev, ki jo je že pred leti nekdo izrekel, da v današnjem svetu potrošništva ni več prostora za Jezusa in za tisto, kar On

pravzaprav predstavlja: ljubezen, mir, ponižnost, uboštvo. Bistvo božiča, ki je predvsem spodbuda in kažipot k duhovni razsežnosti našega bivanja, smo namreč ljudje »popredmetili« oziroma postavili na raven nekakšnega okrasa k siceršnji nakupovalni mrzlici teh dni.

Blagostanje, četudi ne ravno veliko, je samo po sebi priložnost za zameglitev cilja, ki ga božič postavlja pred nas. Blagovest ali veselo oznanilo odrešenja vsem ljudem dobre volje nas neposredno vodi v »konkretno ljubezen do bližnjega«, doma, v službi, skratka povsod, kjer pač smo, in vabi, da bi se veliko manj prepuščali nepotrebnemu razsipništvu ter čakalnju in želji, da nas drugi osrečujejo.

Milena Merlak

Posebno božično voščilo

Samo dva dni je do svetega večera, vrvež na cestah in v prodajalnicah pa še ni pojenjal. Pri nakupu si moram s samopostrežnim vozičkom utirati pod med ljudmi in policami, prepolnimi dobrot, ki vablivo zavite čakajo, da jih kupci odnesejo domov. Božična miza mora biti vsako leto nekoliko bolj bogato obložena. To zahteva gospodarski napredek v deželah, ki živijo v blagostanju.

Ob povratku iz trgovine z živili grem mimo trga z božičnimi drevesci. Tudi teh je letos še več, čeprav so v modi umetne smrečice z rdečimi svečkami na električni tok, ki jih samo vključiš, pa že imaš pred seboj vidno iluzijo skrivnostno razsvetljene jelke iz gozda. Vendar naj bi bila ta iznajdba primerna predvsem za praktično misleče in nesentimentalne ljudi, ki se na ta način vnaprej izogone možnosti, da bi se vnela suha smrekica ali da bi morali po Božiču s sesalcem za prah loviti zelene iglice po dragočeni preprogi.

Na trgu blizu bencinske črpalke vlada velika ponudba: ob smrekah in jelkah različnih oblik in velikosti stojijo angleške srebrne in goste danske smrečice, nasajene na lesene križe. V zadnjih letih so se jim pridružili še mladi bori. Ob pogledu na te, se mi porodi spomin na »Rebárje«: tako smo imenovali doma breg ne daleč od hiše, kjer so rasli pretežno bori, visoka praprot, gobani in mušnice, katerih strupenost, združena z vablivo zunanjo lepoto, me je kot otroka močno vznemirjala.

Stalno pišejo po časopisih, kako tiho, počasi in nezadržno umira gozd! Se mi sproži v glavi nehotena misel »a tu se kopiči drevesc, mnogo več, kot jih bodo pokupili ljudje.« In kar naenkrat mi ni več čisto prav ob za-vesti, da sem en dan prej tudi jaz kupila na božičnem trgu skoraj dva

metra visoko jelko, tako, ki z zlato zvezdo na vrhu sega do stropa v nizko grajenih stanovanjih velemestnih stolpnic. Vsa leta so si sinovi želeli takšno. Toda izpolnitev te želje, ki se mi je pred petnajstimi, desetimi leti zdela samoumevna, saj je bila bistven del posebno svečanega družinskega ozračja ne samo na sveti večer, temveč v vsem božičnem času, mi je načela prebujati vest v nekem še ne dovolj raziskanem kotičku duše. Nadljevale sem pot z neprijetnim občutkom.

»Mogoče so posekali drevesca na mestih, kjer so bila tako ali tako pregosta.« Sem se skušala pomiriti. Tudi z bratom sva v mladosti vedno odsekala v domačem gozdu smrečico tam, kjer je že bilo preveč drugih. Večkrat sva precej časa gazila na celo po visokem snegu, da sva našla na primernem mestu takšno, ki je bila dovolj lepo raščena za sveti namen...

Prišla sem do križišča, ki sem se ga zaradi izredne prometnosti nekoliko bala. Kot vedno, se je tudi to pot prižgala na semaforju rdeča luč, preden sem prekoračila predpisani del ceste z belimi progami. Na pešce tu niso mislili, saj morajo vsi na pol teči, če hočejo priti pravočasno na drugo stran.

Še nekaj korakov in bila sem v papirnici, v kateri že dvanajst let nakupujem pisalne potrebščine. Z obema prodajalkama sem že zdavnaj navezala človeške stike. Ker sta približno moje starosti, torej okoli petdesetih let, to ni bilo posebno težko. Gospa Prohaska s svetlopoobarvanimi kodri do ramen in skrbno pordečenimi ustnicami ima družino, dva otroka, fanta in deklico, ki je svoj čas obiskovala zadnji razred osnovne šole skupaj z mojima sinovoma dvojčkoma. Gospa Hulla je nekoliko višja in nosi, odkar jo poznam, kratko pričesko iz ko-

(foto J. Kovačič)

šatih temnokostanjevih las, ki so ji začeli v zadnjih letih siveti. Prva je zelo zgovorna in glasna, druga dokaj mirna in zadržana, a vendar ravno tako prijazna.

Življenje ali usoda hoče, da igra gospa Hulla v mojem vsakdanu večjo vlogo. Vsa leta jo srečujeva z možem, ko gre iz službe domov v vrtno hišico blizu jezera, pravzaprav iz mrtvega rokava velike reke, ki teče v bližini. V njem se lahko poleti kopa, celo leto pa hodiva ob njegovem bregu na miren, skoraj turistično lep sprehod s pogledom na bele labode in pisane jadrnice.

Nerazložljiv slučaj hoče tudi, da se z gospo Hullo, ki je poročena, a brez otrok, vedno znova že dolgo srečujeva pri nedeljski maši, h kateri zahaja sama. Stalno se pozdravljava, od blizu z nasmeškom ali od daleč z zamahom roke. Ravno pred štirinajstimi dnevi je sedela blizu mene v cerkvi.

Takoj ko vstopim v papirnico, da kupim par pol papirja z božičnimi vzorci za zavijanje daril, zagledam, gospo Hullo pri delu med policami. Podam se k njej, stegnem roko in rečem kot vsako leto ob tem času: »Srečen in blagoslovljen božič!«

Medtem ko se čudim, zakaj mi ne da roke, se mi z obrazom približa, a bolj glasno kot po navadi z nasmeškom stare znanke reče:

»Prosim, pojdite h kolegici. Jaz vas ne morem postreči, ker več ne slišim.« Njene besede me prizadenejo kot nepričakovan udarec v srce. Prikimam ji in skušam vrniti nasmeh. Podam se naprej h gospe Prohaski, ki je ravno tipkala nov račun v blagajno. Takoj je opazila mojo zaprepačenost in tudi vprašanje v obeh. Rekla mi je s prizvokom sočutja v glasu: »Gospo Hullo je na pločniku povozil pijan kolesar. Pri tem je padla tako nesrečno z glavo na beton, da je izgubila sluh.«

Srce mi je še vedno prehitro utripalo, ko sem plačala pole šelestečega, mehkega papirja in odšla proti vratom. Pri tem sem morala iti blizu mesta, kjer je stala gospa Hulla. Hotela sem ji v slovo pomahati, toda premislila sem se, ko sem jo videla, kako stoji tam med škatlami z božični

mi obeski, srebrnimi trakovi in angelskimi leski z novim obrazom, ki ga je oduhovljal zven skrivnostne notranje svetlobe, katerega sem jaz z normalnim sluhom, preglušenim od vodilnih zvočnikov tega sveta, ki nam vse prepogosto ukazujejo kričanje ali molk, kljub prihajajočemu božiču, mogla le slutiti.

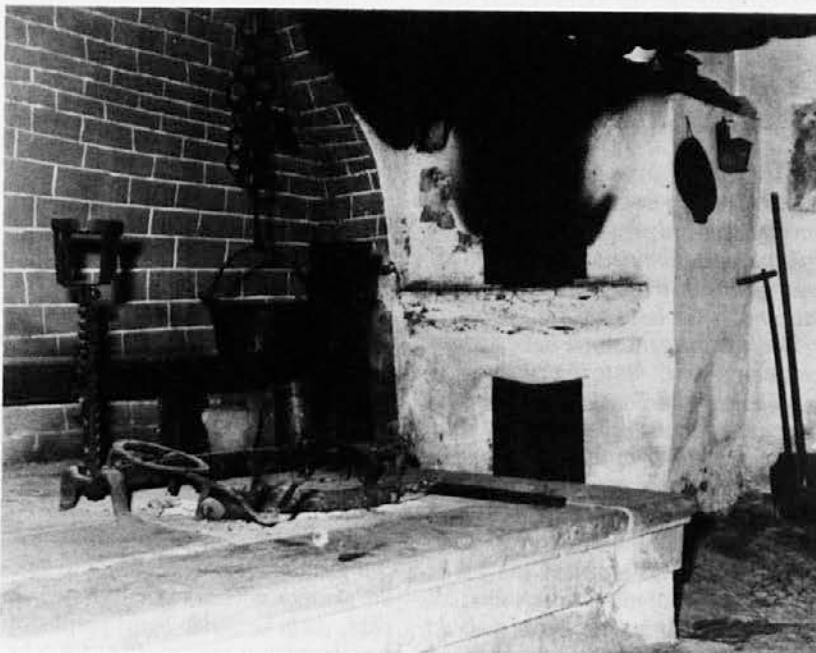
Rok zapade 31. decembra Literarni in fotografski natečaj Mladike

Uredniški odbor revije Mladika sporoča tistim, ki se želijo udeležiti literarnega ali fotografskega natečaja, da morajo svoja dela predložiti najkasneje do 31. decembra. Vse izdelke je treba poslati na naslov: Mladika, Ul. Donizetti 3, - 34133 Trst s pripisom, na katerem natečaju namerava pošiljatelj sodelovati.

Kar zadeva literarni natečaj, je treba rokopise — novelo ali ciklus pesmi — poslati v dveh čitljivo pretipkanih prevodih. Rokopisi morajo biti opremljeni z geslom, točni podatki o avtorju in naslov pa naj bodo priloženi v zaprti kuverti. Teksti v prozi ne smejo biti daljši od 10 strani.

Udeleženci fotografskega natečaja pa naj pošljejo svoje izdelke, po možnosti črno bele posnetke. Tematika je neobvezna, v glavnem pa naj slike ustrezajo značaju revije, saj bodo nagrajeni izdelki objavljeni na naslovni strani Mladike. Primerni so zato motivi iz narave, posnetki z naših praznikov, naši spomeniki itd...

Zmagovalci obeh natečajev bodo nagrajeni na slovesni prireditvi, ki jo vsako leto ob Prešernovem dnevu prireja Slovenska prosveta v Trstu.

(foto M. Magajna)

Milena Merlak

ŽIVO DARILO

Sedemletni Aleksander je vznemirjeno pričakoval Božičkov prihod. Do sedaj mu je Božiček prinašal železnice in dirkalne avtomobile, lego in matador, a dečkov okus se je spremenil, odkar je začel hoditi v šolo. Videl je, da imajo nekateri njegovi sošolci in sošolke žive sstanovalce: morske prašičke, zajčke, želve, mucke in kužke. Njegovega prijatelja Martina je prihajal pred šolo počakat celo velik volčjak, ki je Aleksandru veselo obliznil roko, kadar se je poigral z njim. Tudi on bi rad ravno tako gnal psa na sprehod in ga gledal, kako spi pri njegovi postelji, kot spi volčjak Aksel pri Martinovi. Aleksander si je vse tako lepo predstavljal in tudi doma z očkom in mamico veliko govoril o tem, da mu ni več do dirkalnih avtomobilov in železnic, da bi rad imel pravo, živo živalico, s katero bi se lahko igral in jo gledal, kako je in kaj dela, jo poslušal, kako se oglašča.

Mami je narekoval pismo za Božička, ker sam še ni znal dovolj dobro pisati.

Dragi Božiček,

mogoče bi bil tako prijazen in bi mi letos prinesel majhnega psička, da bom videl, kako bo zrasel in da ga bom lahko naučil, kako se daje tačko in druge lepe stvari. Imel ga bom rad in bom z njim dober in potrpežljiv.

Sedemletni Aleksander je položil pismo na okno v dnevni sobi. V svoje zadovoljstvo je opazil, da je čez noč izginilo. Torej ga je Božiček dobil.

Deček je težko čakal, kdaj pride sveti večer. Prizadeval si je, da bi bil priden. Dlje kot po navadi je sedel pri svojih nalogah in se v zadovoljstvo svoje mamice očitno zelo trudil, da bi lepo napravil domače vaje.

V šoli je bil že nekaj dni pred božičnimi počitnicami velik živ-žav. Otroci so okrasili božično drevce v razredu in veliko govorili o tem, kaj si želijo, da bi jim prinesel dobri Božiček.

Aleksander je opazil, da si tudi nekateri drugi otroci želijo za Božič kakšno živalico. Žaloval je s tistimi, ki so mu rekli, da sta mamica in očka proti temu, da bi imeli doma na stanovanju živo živalsko bitje...

Tako se je približal sveti večer. Očka v opoldanskem času ni bilo doma. Aleksander si je kar mislil, da ima z Božičkom nekje skupna pota, ker psička še ni bilo, on pa se je že vrnil iz šole. Ta dan je bil pouk krajši in zaradi vznemirjenih otrok skoraj nemo-goč.

Tudi Aleksander je bil nemiren. Vedno znova je ugašal in prižigal električne svečke na božičnem drevcu. Mama pa je imela polne roke dela in ga še pokarati ni utegnila. Deček je zmeraj znova pogledal k vratom in čakal, kdaj vstopita skozenj očka in Božiček s psičkom.

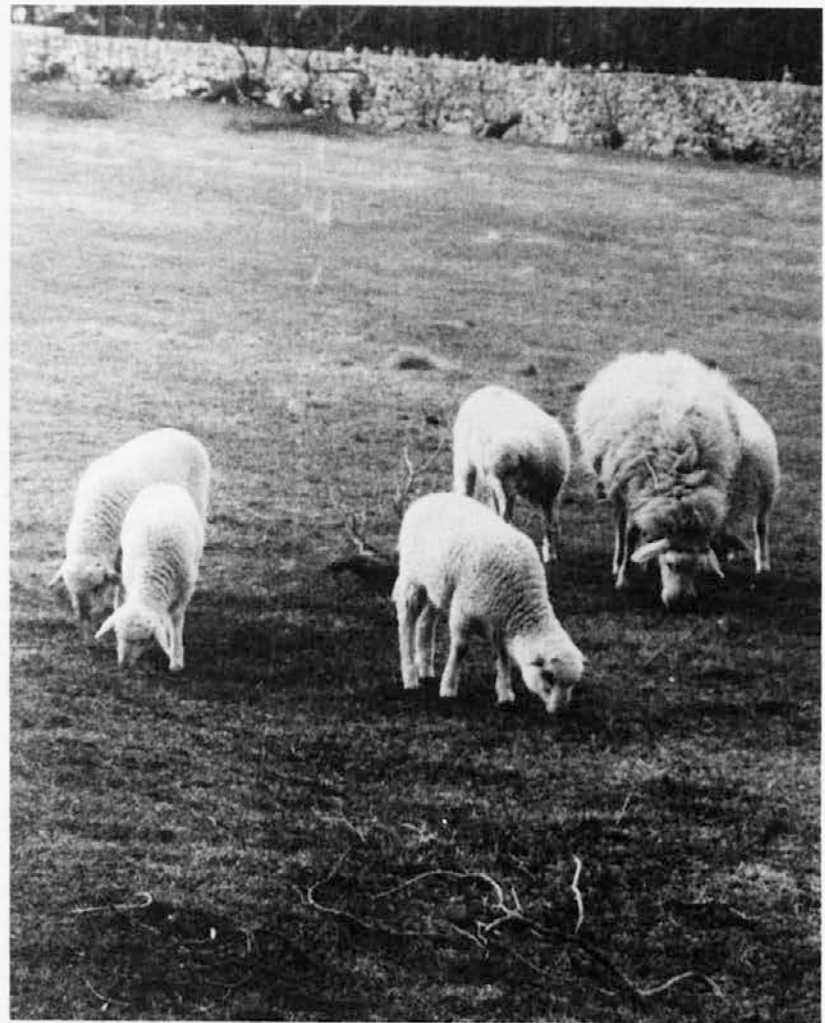
Okoli dveh popoldne sta prišla. Božiček je bil visok rdeče oblečen mož z dolgo belo brado.

»Dragi Aleksander«, ga je nagovoril z globokim glasom.

»Prišel sem iz daljnih dalj, da te pozdravim. Slišal sem o tebi samo dobre stvari. Pridno se učiš in lepo pišeš. Tudi ubogaš kar rad, le včasih preveč kričiš, kadar se igraš s svojimi dirkalnimi avtomobili... A to ni tako hudo. Mogoče v bodoče malo bolj upoštevaš očka in mamico, kadar te prosita za nekoliko več miru...

Prinesel sem lepo darilo, ki teško čaka nate. Upam, da ga boš vesel...«

Aleksander je že ves čas strmel v košek, ki ga je držal Božiček v roki... V njem je nekaj skakalo sem in tja in praskalo. Ves vznemirjen je bil od pričakovanja. A že je segel Božiček po pokrovu in odprl košek. A joj, iz njega ni skočil psiček, temveč prav majhen mucek. Aleksander ni mogel verjeti svojim očem. »Kje je moj kužek?« mu je rojilo po glavi, a reči si pred Božičkom ni upal nič... Ta je prijel mucka in ga hotel položiti Aleksan-

(foto M. Magajna)

dru v naročje, ki je spustil roke navzdol tako, da je mucek padel na tla in milo zamijavkal. Aleksander se je zavedel, da je storil nekaj, kar ni bilo lepo... Tudi oče se je začudil, čeprav je vedel, kaj se dogaja v dečku, saj je poznal njegovo željo. Kužka volčjaka pa mu ni mogel kupiti. Bil je predrag, saj je stal več tisoč šilingov. Razen tega sta se z mamico odločila za mirnejšo živalico. Pes bi delal večji hrup. In kaj bi šele počenjal, kadar bi bil sam doma.

Očka je vzel mucka v naročje in ga izročil nato mamici, ki ga je lepo pestovala in božala, da bi ga potolažila zaradi neprijaznega Aleksandrovega sprejema.

Medtem je Božiček odšel in mamica je položila mucka sredi dnevne sobe na tla. A ta si je že izbral svojega ljubljence. Bil je Aleksander. Mucek je hodil za njim in mu povsod sledil, kamor se mu je hotel umakniti... Deček je opazil, kako ga drobna, ljubka živalica išče.

Ugajalo mu je, da je mucek hodil kar naprej za njim. Šel je celo v njegovo sobo in skočil na njegovo posteljo. Tam je takoj spodvil tačke in že po kratkem ležanju zaprl oči in zadremal. Začel je tudi pridno prestiti, kar je se je Aleksandru zdelo na moč zanimivo... Bil je res lep, prisrčen mucek.

»Moj mucek«, je pomislil Aleksander.

Do sedaj ni nikoli imel nobene živalice, sedaj pa ima živega mucka, ki diha in prede, leži in dremlje na njegovi postelji. Verjetno bo celo spal pri

njem zvečer. Ob teh mislih je dečku kar naenkrat postalo toplo pri srcu... Postal je zadovoljen.

In ko ga je mama ob petih klicala k očku v dnevno sobo, kjer se je na gramofonu že vrtela plošča in je lepo prepevalo »Sveta noč, blažena noč«, je Aleksander prišel že iz svoje sobe s pomenljivim izrazom na obrazu in s prstom na ustnicah.

»Mogoče naredita malo tiše,« je rekel, »MUCEK SPI!«

Mamica in očka sta se spogledala in nasmehnila, saj sta videla na svetlem otrokovem obrazu, da se je že pomiril in da je zadovoljen s svojim živim božičnim darilom.

* * *

Milena Merlak

V božji zibelki

Ziblje me;

me ziblje

v nevidnem lesu.

Me obrača;

obrača me,

se z mano poigrava

ta veter zemeljski;

božji veter ta

me premetava;

premetava me

sem in tja,

kot da sem igrača.

A potem me sapa resna

prepiha prav do dlesna.

Slutim;

čutim:

božja zibelka ni tesna.

(foto M. Magajna)

Stiska, ki stiska noče biti

Aleksij Pregarc

iz Temeljev mojega vrta

znakazile so mi telo stigmat
zato so udje ponoreli
ko da so si izbrali krivo mesto
ko da so kapljice krvi se vnele
in tipajo k sosednjim ognjem
da tam zaprasketale bi morda
v ljubezni

do miše-maše do nebeške kače
do matere in očeta
do naroda ki narod noče biti?!

stigmat
morda le k sestram v zubeljni objem bežijo
da se uničijo in razkadijo
in mi za kazen vsilijo le motno hrepenenje?

* * *

če sem ti blizu te očaram
— in že me zasovražiš
hrepeneče me iz daljine kličeš
ko da sem ti poslednja plaža
in kadar bližam se ti in bližam
ko da sem tvoje očarljivo sonce
se ti kot večno žejna riba izogneš
vsem mojim smrtonosnim žarkom

preveč lepo sem ti lepoto slikal
da bi resnica iz nje kanila

prepuščam ti da ji oluščiš sij

* * *

izdolbel bi ti utico v svojih prsih
da te obvarujem prepriha

a varna amfora
ki delo je človeških rok
je sploh še varna

če stiska jo lahko vsak hip zdrobi?

če vanjo se prikrađe snet samote
zavisti in prezira
ni isto kot učil bi te skrivalnic
ki stkali smo jih mi
ki nam življenje je zavdalo?
skratka
kako nuditi ti zeleno vejo
če je drvo ovila gnusna plesen?

* * *

ne vem kaj zate bo 'idol'
ki mu šušmar v glavnem bo ime

a z leti bo postal troglavec
ki bo v legendi bo časovni meč
zabrisal barvo in drugo mu za drugo
glavo vzel

glej bliža se 2000

kot v slepi šali
in telesce tvoje — samosrajčnik —
prineslo uravnovešenost iz dojk
a tudi prve klice nesvobode:
parol dvatisoč ti srce bo zmedlo

da bi vsaka vsaj bila ti kaplja rose
ki bi blažila ti odtujenost

Gerald Parks

IZ zbirke LUMEN

XII.

Obstaja smisel rojstva?

Krik je obvezen
za tolikšen brezup

tudi marčni zafran
zavpije ko razmakne sneg
iz tople zemlje prikuka
v ledeno luč

In se — čeprav za kratek čas —
spopade z zrakom

Tudi svetloba sprosti
krik ugovora
za življenje ki noče vzbrsteti

Sam Bog pozna jok
in v njem trpi

Rojstvo je muka.

XXII.

Zate je oče
spovednik prižgal svojo luč.

Nezaupljiv, še ne oče,
te silim k spovedi.

Mašno zvonjenje
odzvanja tvojo odsotnost.

Je za življenje ki se rojeva
tvoja obnovljena molitev.

Za življenje, ne za smrt, Jezusovo,
za našega neminljivega očeta,

za vstajenje življenja
— pravi poduk vsakega očeta —
ki ga spreminja v učenca; za luč
ki se v tebi, spovedana mati, užge.

XXIII

Sin se v rasti
povzpne na križ,
odene se v njegovo boleš
v zavestni oddaljiti.

Najprej izproži roke
da bi dvignil ilovico,
in sklone glavo
pred zaupanjem v oblast.

Ko se izvije iz trebuha
k razodetju nebes
pribije mater na križ,
in od daleč maha njenemu joku.

XIX

Vi, od nas rojeni,
poslušate uspavanko novorojenčka:
lepo spite, in dolgo dolgo sanjajte,
mislite name, na svojo mater, včasih,
v lahkonočju maternice: in odpustite nam
nepredvidnost, ljubezen našo,
ki podarila vam je nepopisan list.

prevod A. P.

GERALD PARKS pesnik in esejist,
rojen v ZDA, živi v Trstu, kjer poučuje angleški jezik na vseučilišču.

(foto M. Magajna)

Marko Kravos

V davni davnini

V davni davnini je bilo naše ljudstvo drugačno kot danes: bilo je postavno in z bakrenimi lasmi, ki si jih je ves čas razčesavalo z dolgimi prsti in nohti. Saj drugega dela tudi ni imelo v tistih zlatih časih. Hranilo se je namreč z medom in lešniki, ki so jim jih prinašale udomačene veverice in čebele. Za bivališča pa so si izbirale kar gnezda štokeljev, da so se ob njih ponoči še pogrele, ko pa so hodile okrog v glavnem nage. Ah, treba je namreč povedati, da so to naše ljudstvo sestavljale same ženske. Tako so živele v miru in sreči, dokler...

S severa je nekoč pridrla divje pleme: komaj so bili podobni ljudem. Precej manjši so bili, kot nekakšni bobri, in tudi kosmati čez in čez in z dolgimi prednjimi zobmi. Zato se jih je prijelo ime Bobri ali na kratko Obri.

Gotovo so Obri hoteli takrat ljudozreti naše rojakinje in so jih grozovito napadli.

Boj je trajal tri dni in tri noči. Seveda so zmagovali Obri; s svojimi zobmi in gorjačami so strli vsak odpor. Nič niso pomagali dolgi nohti naših praaa-prababic. Obri jih skozi goste kožuhe še čutili niso. Ko so jim metale kamne v glavo, tudi ni nič pomagalo, kamni so se v pesek zdrobili. Gozd je odmeval od strašnih krikov, potoki so narasli od solz, potu in tudi krvi. Marsikatera prednica je klonila in bila pomandrana.

Na večer tretjega dne so se naše človenke morale predati svojim zakletim sovražnikom. V znak predaje so jim pripravile slovesno večerjo z medom in lešniki: potem bodo Obri počeli z njimi, kar bodo hoteli.

Pa to je bila le zvijača. V med so vmešale neke zeli in s to medico div-

jake omamile. Potem so jim še telo z medom namazale.

Drugo jutro planejo čebele na med in na Obre in jih tako popikajo, da so si sami populili vse dlake in kocine. Le čez glavo jih niso popikale, ker jim je tako zelo dišalo po česnu iz ust. Tako so vsaj brade in par las čez glavo ohranili.

Ko so bili tako goli, so kar hitro postali še krotki in koristni: nabirali so sadeže, z lastnim dlačjem so oblačili in gredi človenke in vsepovsod in nenehno gradili, gradili. Bodisi brunarice, bodisi kamnite gradove. To jim je še ostalo od njihove bobrovske narave. Na domačijah so tako povsem nadomestili veverice in štokelje, le še nabiranje medu od cveta na cvet jim je delalo težave.

Včasih se še spomnijo nekdanjih navad in svobode in takrat grizejo okrog sebe kot divjaki. Spravijo se seveda najraje na babe — ta izraz jim je ostal od stare obrščine, ko so našemu ljudstvu rekli Babji rod.

Ampak naše ženske jih vedno znova ukrotijo, čeprav skoraj nimajo več bakrenih las, pa jim je ostala lisičja narava. Z njo obirajo še tistih nekaj las in redkih brad, kar jih je še ostalo. Zobe pa so Obrom že dodobra obrusile, tako da od nekdanjih Bobrov res ni več nič ostalo, niti imena ne.

No, danes bi se jim lahko reklo Obrani ali Obriti.

* * *

Kulturno društvo »Briški grič« iz Števerjana vabi v četrtek, 17. decembra, na otvoritev skupinske likovne razstave štirih domačih umetnikov: Nadje Bevčar, Silvana Bevčarja, Hijacinta Jussa in Vladimira Klanjščka. Nastopil bo tudi trobilni kvintet Akademije za glasbo iz Ljubljane. Začetek ob 20.30.

BOŽIČNA PRAVLJICA

Srečna sem bila, da bi bila vso srečo zavriskala do neba. Z njega se je spustilo rožnato dete mehkih lic in tankih ročic. Krhko bitje se je iz rahle, vatirane toplote prebilo v mrzel svet ostrih robov. Ko je zajokalo, se mi je v srcu utrgal plaz nepopisljivih občutkov.

Dosegla sem svoj vrh, opravila sem svoj podvig. Kakšen čudež, ko se iz tebe zajoče novo bitje! Koliko adventnih pričakovanj je v bitju, rojenem za nov božični čas! Še nikdar v življenju nisem in ne bom opravila tako izrednega podviga. Nekaj nadnaravnega je v rojstvu: vanj se stekajo studenci večnega in minljivega, pričakovanja in groze, upanja in strahu.

Vse to je bilo za mano, pred mano pa je ležalo svetlo dete, ki sem ga pričakovala za božič, pa nas je prese-netilo nekaj dni prej. Predala sem se plazu občutkov...

Živela sem svojo življenjsko pravljico, ki je podobna pravljicam mnogih drugih srečnih mater. Pravljičino mehki ljubezni, ki jo polagaš na belo ležišče, ko iščeš v detetu znane poteze nekoga, ki ga ljubiš. V tistih trenutkih je bila pravljica samo moja, enkratna in izjemna. Pravljičino za božični čas.

(foto M. Magajna)

V mojo pravljico je stopilo cigansko dekle. Marijo so pripeljali v bolniško sobo na božično vigilijo. Stopila je v svet dremajočih in sanjajočih mater in rožnatih novorojenčkov, v sveto tišino božičnega večera.

V zaspani sobi je bilo takoj vse živo. Marija je stresala svoje vranje lase in se povijala v oprijeto rožnato haljo, medtem ko nam je opisovala svojo deklico Natalie. »Veste, imenovala sem jo tako, ker se je rodila danes, na božični predvečer. Se ti ne zdi, da Natalie zveni nekako fino, francosko?«

Sploh je hotela Marija učinkovati zelo rafinirano. Čez čas je prišel fotograf pomembnega dnevnika, da bi fotografiral njo in otroka. To je bilo pa res imenitno! Marija se ni mogla načuditi, da je prišel zaradi njene Natalie. »Ali gotovo iščete prav mene? Ste prepričani? Ah, ja, saj res, božični ve-

čer je in jaz sem rodila deklico... Pridite sem, pogledajte jo, Natalie...«

Ko je fotograf odšel, se je naslonila na okensko polico in se zazrla v božično noč. »Tam spodaj, v naselju sv. Sergija živijo moji ljudje. Vidiš, tam, kjer so vse tiste pisane luči vrtljakov, ki so že zdavnaj utihnili. Tam imamo prikolicico s televizijo in pralnim strojem. Tam spodaj, vidiš, stanujem jaz in vsa moja družina. Žal mi je, da nočoj ne morem biti z njimi.«

Naslednjega dne so jo obiskali: sloki in brkati Nataliin oče, debela in v pisana krila odeta stara mati, pa kraljevsko ponosni ciganski stari oče, ki ga je spremljala razposajena gruča kuštravih in temnih otrok vseh starosti. Bila je kar cela procesija, ki si je prišla ogledat malo Natalie. Marija je vsa žarela od nepopisne radosti in dišala od francoskih parfumov in dezodorantov, ki si jih je vse jutro pršila na telo. Obiskovalci so napolnili sobo s svojim kričavim vrvenjem, tako da jih je bolničarka pregnala, saj so prišli na obisk izven dovoljenega urnika. Joj, kako je bilo Mariji hudo, ker so morali oditi!

Sedla je na rob svoje postelje, se zagugala in začela pripovedovati: o svoji dobri materi, o Nataliinem očetu in o malem dečku, ki se je že rodil iz njunega razmerja. Pripovedovala je o tovariški povezanosti ciganskih družin, o pisanem življenju v blatu prikolic in televizijskih anten. Iz Marijinih besed sta dihala ciganski ponos in ženska samozavest. Ko je tako pripovedovala, bi bil skoraj pozabil, da je rodila pred nekaj urami in da je tu, v bolnici, zaradi Natalie.

Popoldne se je vrnil mladi brkati cigan. Marija se je raznemala, letele so kletvice, stresala je svoje vranje lase. Nekaj je bilo narobe.

Zvečer so se zvrstili starejši Marijini bratje in sestre. Priromali so spet izven urnika. Prinesli so ji nekaj hrane: svinjsko kračo, domač kruh, buteljko črnega vina in veliko sadno torto. Marija ni potrebovala drugega.

Pozno zvečer, ko so odšli, je vranja Marija spet stresala svoje lase, se vznemirjala in stresala svoje življenjske drobce pred nas. Njene besede so padale v dremajočo sobo.

Moja božična pravljica se je z Marijo vse bolj drobila. Iz tople sreče prvega dne sem se zbudila v sicer barvita, a življenjsko siva modrovanja ciganke Marije.

Njen svet, ki je ležal tam spodaj v naselju svetega Sergija, je bil popolnoma drugačen od mojega, tribalen in prvinski, krut in trd tudi do mater in otrok. Moja pravljica se je iztekala, njena pa se ni bila niti začela.

Kako leto kasneje sem v dnevniku brala novico o kraji. Tatico so zajeli. Ime ji je bilo Marija. Nekdaj sem jo bila spoznala v svoji božični pravljici.

Toda moja božična pravljica se vsako leto obnavlja. V spominu se mi utrinjajo njene tople podobe.

Kje pa si ti, vranja Marija? Vsako leto se vračaš v mojo božično pravljico.

Majda Artač Sturman

Edi Košuta RODIL SE JE!

Božič je praznik rojstva. Tudi Jezus, božji sin, je prišel na svet po naravni, človeški poti. Krščanska vera proslavlja rojstvo kot največji praznik: rodil se je, čeprav ne nemogočih pogojih. Ne v sodobni bolnici kot danes, kjer so zdravniška nega, higiena prednosti, ki jih nudi tehnologija. Rodil se je v hlevu, na slami, med živino in pastirji. To so bili običajni pogoji, v katerih so se takrat rojevali otroci.

Čudež rojstva, ko iz dveh oseb, ki se ljubita, nastane novo življenje, je bil vedno v središču pozornosti vseh civilizacij. Boginjo plodnosti so častili v vseh kulturah, ki so rasle, ustvarjale, se razvijale. Zanimariti to pomeni izumreti, skušati obdržati pri življenju mrtvo cvetje, ki trohni. Ustvarjalnost je osnovna značilnost človeka. Ustvariti novo življenje je najbolj kreativni trenutek, je osnovna potreba vsakega človeka, kot dihati. Brez tega se življenjska veriga prekine, nastopi totalna biološka smrt. Umrejo in izumrejo. Prav zaradi tega nagonsko, z vsemi silami, težimo k ustvarjanju, k darovanju novega življenja.

Daš lahko ogromno in največ je prav življenje. Kar dobiš v zameno se spremeni v energijo, ki ti omogoči, da daš neskončno dosti in to na vseh ravneh. Materinstvo in očetovstvo sta izkušnji, ki globoko spremenita osebi. Oče in mati postane samozavestnejša, vsakodnevna delitev odgovornosti pri vzgoji otrok ju še bolj veže. Nosečnost, porod, dojenje, otrok, ki odkriva svet, okuse, vonjave, ki se nauči prve besede, se prvič nasmehne, so čudovite izkušnje, ki ženo odprejo, povečajo, vsestransko zelo obogatijo, kar se pozna tudi pri poklicu. Te izkušnje so nepozabne, nenadomestljive in se ponovijo ob vsakem novem otroku, ki je prav zaradi tega še bolj zaželen, še bolj potreben. Saj tako raste življenjska radost, prekipevajoča moč, ki te vodi do uresničitve svojega cilja, ki ti v pozavest neizbrisno izklesla geslo: uspele mi bo!

Naj povem, da slovenski narodni program predvideva vsaj pet otrok na družino. Cilj, ki se ga da brez večjih težav uresničiti, kajti dovolj je iskati rešitve in res jih dobimo. Kdor v življenju išče samo probleme, neizbežno najde samo probleme, ki ga ohromijo.

V Kanadi so preučevali razlike v poklicnem uspehu in ustvarjalnosti pri delu med ženskami, ki imajo otroke in tistimi, ki jih nimajo. Razlika je bila ogromna, v prid mater seveda. Neporočene ženske brez otrok so imele rahlo prednost na delovnem področju le v obdobju, ko so se matere popolnoma posvečale svojim otrokom in sebi, toda v zelo kratkem času se je ta razlika krepko prevesila v prid mater.

Človek je bitje, ki ne zna živeti samo. Potrebujemo druge, kot ptica potrebuje dve peruti za letenje. V medicini vsak dan vidimo, kako so uravnovešeni poročeni ljudje in njihova energija raste z vsakim novim otrokom. Koliko bogatejši so! Osnovna značilnost neporočenih žena brez otrok je velika psihološka labilnost, notranja šibkost, krhkost, depresije, ki postanejo z menopavzo še hušje. Pri moškem vidimo podobne pojave, le da pri njem zasledimo še izredno neurejeno življenje, pi-

Anton Cebej: Marija kraljica angelov (18. stol.)

jančevanje, popolnoma neurejen način prehranjevanja in boleznij, ki so s tem povezane. Zavedajo se, da jim manjka nekaj zelo važnega, nenadomestljivega: imeti svojo družino, čimveč svojih otrok.

V plodnih letih moreče vpliva na duševnost zavest o izgubljenih priložnostih, o metanju proč svojega genetskega materiala in samih sebe. To zavest skušamo ublažiti tako, da zapolnimo svoje dni z zunanjimi impulzi: delo, televizija, važne debate, razmišljanja. Bojimo se pogledati vase, si povedati, kaj res potrebujemo. Toda narava je najmočnejša in prej ali slej iz nas bruhnejo na dan kot ognjenik vse te želje in neizbežno je, da jih skušamo uresničiti, kar po navadi tudi uspe, ker ne znamo iti proti samim sebi, proti svojim resničnim željam, potrebam in miselnim predstavam.

Danes vsi živimo z izredno vsiljivim tujcem v hiši: s televizijo. Ta nam vsiljuje način obnašanja, mišljenja, navidezne cilje, ki imajo zgolj komercialno ozadje. Če se hočeš počutiti v redu moraš imeti to, piti ono... Posledice so očitne: v družinah imajo tri avte in enega otroka.

Za postati uradnik se mlad človek uči nad 10 let, za postati mož, žena, oče in mati morda nekaj ur. Rečejo ti, da je itak vse spontano. Kar pomislite, kako bi bilo, če bi isto govorili o knjigovodstvu. Nekoč so starejše osebe učile mlajše, kako živeti. Danes te ljudi, tako bogate s človeškimi izkušnjami, spravijo v domove za onemogle ali pa vsi skupaj gledajo televizijo.

V slovenskem prostoru deluje gibanje, ki se temeljito ukvarja s temi problemi in prireja zelo poučna srečanja. Predavatelji so ljudje z bogatimi izkušnjami, ki jih posredujejo slušateljem, predvsem mladini. Da bi vsaj delno zapolnili vrzel, svetujem, da se postavite v stik z Gibanjem za življenje, Gornji Trg 18, 61000 Ljubljana. To je šola življenja, ki bo gotovo kmalu zrasla tudi v naših krajih.

Milena Merlak

Družina kot božja in zemeljska gradbena celica

Zakaj smo uporabili za družino izraz celica? Ker je nekaj živega, kar se razvija in obnavlja. In ker je tudi človeška družba kot velika celota dejansko živo telo. Obenem pa je živa tudi naša predstava svete družine. Vendar ni enaka zemeljski, obe pa imata vsaka svoje poslanstvo. Če ima sveta družina božje in zemeljsko, pa ima družina, ki je zemeljskega izvora, le svoje človeško poslanstvo in je gradbena celica človeške družbe.

V čem je poslanstvo svete družine, katere začetek si predstavljamo v

(foto M. Magajna)

preprostem hlevčku na robu Betlehema, kjer Jezušček na slami dviguje ročice pred poklekajočimi pastirji in Marija ter sveti Jožef vdano spremljata potek nenavadnega dogajanja, ki ga z nebes pozdravlja sama nebeška angelska gloria? In kaj se dogaja?

»Rojen nam je rešenik,« poje osrednja božična pesem. Na zemljo prihaja nekdo, ki prinaša blagovest o odrešenju zaradi greha zadolženega človeštva. Oče tega malega Zveličarja, nad katerim lepo migljajo zvezdice in zaradi katerega je ob rojstvu odprto nebo, je kot vemo sam sveti Duh. Rodila ga je po posebnem an-

gelskem oznanjenju devica Marija. Varuje pa ga Sveti Jožef, Marijin in Jezusov skrbnik in varuh. Vse stvarstvo je kot očarano od dogajanja v božjem hlevcu. Vol in teliček, krava in osel delijo s sveto družino svoj topli prostor na slami in dih. Tudi svete tri kralje vodi posebna zvezda repatica iz daljnih, tujih dežel k posvečenemu kraju enkratnega in skrivnostnega dogajanja. To dogajanje je kot opeka, gradbeni del, kot navidez skromen začetek grajenja svetišča za novo veroizpoved, ki bo pričevala o tem dogodku še čez dva tisoč let.

In kot taka je povezana z zemeljsko družino. Povezana je, ker ji prinaša blagovest. Ker je sveta družina tu tudi zaradi zemeljske. In ker ima tudi zemeljska svoje poslanstvo.

Naloga svete družine je bila skrb, prehrana in vzgoja malega Jezusa. Tu sta si obe družini posebno podobni, ker je tudi naloga zemeljske družine preskrba in vzgoja lastnih otrok v primernem okolju pod odgovarjajočimi življenjskimi pogoji. Človeška družina, sestavljena iz očeta in matere, ki sta navadno tudi mož in žena, uspeva najbolje, če je med obema primereno ravnotežje in razdelitev dela ter dolžnosti.

V povezavi s skrivnostjo svete družine lahko govorimo tudi o skrivnosti človeške družine, ki naj bi bila povezana med seboj v slogi in ljubezni. Kakor je sveto družino povezovala božja in zemeljska ljubezen, ali bolje rečeno človeška, teh dvoje ljubezni ravno tako povezuje zemeljsko družino, le na popolnoma drug način.

Tudi človeška družina je posvečena zveza in spoštovana gradbena celica človeške družbe. Sveta družina pa nam je posredovala vero. Dala je družinam in drugim Odrešenika in z njim možnost, da se blagovest o odrešitvi človeštva prenaša iz roda v rod, da živi v naših srcih še po dva tisoč letih in dalje.

Anton Cebej: Marija z detetom (18. stol.)

Dušan Jelinčič

CARMEN

»Prijatelj, poglej tja proti zahodu, tja, kjer se zbirajo temni oblaki,« mi pravi starejši domačin Antonio. »To je slabo znamenje. Če se oblaki zbirajo nad planoto, pomeni, da bo od džungle najprej zavel mrzel veter, nato pa bo začelo deževati. In ko dežuje, postane tu na višini kar precej mraz...«

»A tako,« mu odvrnem dolgočasno.

»Tako, fant, tako,« me Antonio zaskrbljeno pogleda, jaz pa mu pogled vrnem. Prvič, odkar sediva skupaj v razdrapanem in razpadajočem avtobusu, mu pogledam v obraz. Nič posebnega nima na sebi. Je eden od trolitih domačinov iz teh krajev, ne bolj ne manj značilen, ne bolj ne manj koščten, ne bolj ne manj teman. Morda le bolj izmozgan, izpit od žvečenja listov koke. Saj res, tu žvečijo koko, da bi pozabili na lakoto. Kako oddaljen, kako tuj mi je ta pojem: lakota.

Antonio je že pred več urami prisedel k meni, zato pač, ker se je hotel pogovarjati z mano — tujcem, ter se s tem postaviti pred drugimi potniki v avtobusu. Saj v teh krajih, kamor se ne odpravlja nihče razen domačinov, je tujec pravi častni gost. Pogledal sem proti grozečim oblakom ter skoraj siknil skozi zobe: »Ne bo hudega, če nas bo malo zmočilo. Še dobro nam bo delo, ko pa je tako neznošno vroče,« nato pa se zazrl v odprta vrata, skozi katera je v avtobus silil cestni prah.

Antonio me je pomenljivo pogledal, se izognil mojim očem ter razlagal skoraj sam sebi, kot to pač delajo tisti, ki jih tako radi proglašamo za norce: »Ne izzivaj usode, prijatelj, ne izzivaj. Nekaj hudega se bo zgodilo«. Spet je pomahal proti grozeči črni masi na nebu, ki je bila še daleč, kot nestvarna gmota nekje za sedmimi griči v pravljici, ki se ne bo nikoli uresničila.

»Tako je bilo pred leti, ko je bil potres. Tako kot danes sem se tudi takrat peljal z avtobusom proti Popayanu. Naenkrat se je stemnilo, nebo je zadobilo temno zeleno-sivo barvo, mi pa smo začeli moliti.«

Skoraj nagonsko sem pogledal proti razpeli in svetim podobam, ki so krasili prostor okoli šoferja, on pa je nadaljeval, kot da bi hotel hitro končati ta pogovor, ki ga je zelo nepredvidno začel: »Ko smo prišli v mesto, smo odkopavali mrtve...«

Domačin se je spet, skoraj usodno, dokončno zazrl v zastrašujoče nebo. Mimogrede je zganil ustnice, skozi katere je boječe ušel stavek: »Nekaj se bo danes zgodilo«, ter se zaprl v trdovraten molk.

Ne spominjam se, kdaj je stopila v avtobus Carmen. Prav gotovo je to bilo na eni od tistih vmesnih postaj, kjer je Antonio za trenutek skočil v bližnjo trgovino in kupil cigarete. Na-

me očitno ni napravila posebnega vtisa, saj je morala biti v avtobusu že kakšno uro, ko sem si rekel: »Poglej črnolasko!«

In to opazko sem izrekel naglas, saj jo je Antonio slišal ter se ozrl po avtobusu.

»Katero, a tisto...« Dekle je bilo malomarno naslonjeno na stol, kjer sta se dva otroka igrala in se prerivala. Srepa, s pogledom, ki ni izražal ne radovednosti ne sanj ne zanimanja ne upanja ne ničesar, s pogledom, ki ni izražal nobenega pogleda, nobenega notranjega odseva, je zrla skozi zaprašeno šipo. Le nekaj metrov je bila oddaljena od naju.

Antonio se je zazrl vame s predirnim pogledom, ki bi mu ga nikoli ne prisodil. Bil je obenem zviti, premeten, vprašujoč, varljiv, prosojen, prazen, medel in malce spačen, na dnu pa se mu je zrcalila iskrica hudobije. Te iskre sem se prestrašil. Kot da bi napovedovala tisto grozno, kar se po njegovem mora zgoditi, kot da bi opravičevala črne grozeče oblake, ki se bohotijo tam daleč na zahodu, nad džunglo, kot da se bliža konec sveta.

Naposled mi reče: »Mladi fant, jaz se umaknem s tega sedeža, saj bo nanj sedla zala črnolaska!«

Antonio res vstane s stola. To opravi okorno, malo preveč narejeno, da bi bilo resnično, tako da ga še šofer pogleda v vzvratnem ogledalu pred seboj. Nato stopi k črnolaski, ji nekaj šepne, se zasmeje, naposled pa jo prime za roko. Mine le nekaj trenutkov in dekle se pomakne proti meni ter prisede.

Ko naredi to, ne mislim na nič. Antonio se je pač hotel z menoj — tujcem pošaliti, ali pa mi celo napraviti uslugo, tako da sem ves dogodek sprejel kot prijetno spremembo. Le nekaj mi ne gre v račun. Nekaj, kar me žge na hrbtu. Nenadoma se obrnem in srečam Antoniov pogled. Stresem se. Ves se je spremenil, čeprav ni na zunaj nikakršne spremembe. Toda oči, oči! Sedaj razumem, to so me žgale, njegov pogled me je žgal, se mi zarezal na kožo, v dušo. Sedaj vem, da se bo nekaj zgodilo, da se mora nekaj zgoditi. Saj so tam zunanji peklenski oblaki, saj je tu notri peklenski Antoniov pogled.

Stari domačin me še gleda ter pravi nekam v prazno in nekam zamaknjen proti najbližnjim potnikom: »Poglej ga, tujca, kako lepo dekle je dobil! Jaz sem mu jo dobil, ko pa je treba s tujci, z gringi, ravnati dobro, pogledajte ju, kako lepo sedita, kako se bosta kmalu gledala, pogledajte, kako avtobus drsi po tej pokrajini, pogledajte oblake, pogledajte Kristusa na razpeli, pogledajte, pogledajte...«

Ostali potniki se sedaj začudeno spogledajo, vendar pa kaj kmalu zamahnejo z roko češ, povsod dobiš kakega norčka, ter se spet zatopijo v svoje misli. Mene pa je Antoniov sa-

(foto M. Magajna)

mogovor motil, zato sem se obrnil proti črnolaski na moji desni ter začel govoriti nekaj vsakdanjega. Običajne fraze. Zazrl sem se v njen obraz: eden od tolikih. Prav nič posebnega ni, ne lep, ne grd, ne poln ne prazen, ne izrazit ne neizrazit, ne svetel ne temen, ne širok ne ozek. Toda njeni črni lasje! Pogled mi je skoraj nagonsko spolzel z njenih vranjih pramenov proti oblakom tam daleč tam na dnu. In med črnimi lasmi in črnim nebom je naenkrat nastala skrita, bratska, a vendar naravnost demonska zveza, ki sem jo začutil kot tok, kot magičen eliksir, ki se pretaka od njih do drugih prav preko mene. Mene, ki po naključju sedim tu, ki nehoti prekinjam to nadčloveško zvezo.

Zdrznem se. Nekaj se ob tej misli v meni upre. Saj ni res, ne more biti res, mi pravi. Le mlado, preprosto dekle je, ki od nekod nekam potuje. Nekaj spregovorim, banalnosti. Od kod si, kaj delaš, kam greš, kakšno čudno vreme, kdaj si stopila na avtobus. Po običajnih vprašanjih in odgovorih mi pravi, da je revna, da se zaradi tega ni mogla vpisati na univerzo, in to mi zveni kot laž. Nisem pa razumel, kaj mi je odgovorila, ko sem jo vprašal po poklicu. Nekaj je vrtela besede in jih obračala, tako da sem razumel, da očitno ni hotela odgovoriti. Natančno sem ji pogledal v obraz. Čisto nežne in preproste poteze mlade dekleta. Lahko bi bila študentka, uradnica ali prodajalka, več kot dvajset let pa gotovo nima.

Sedaj sem se domislil, da ne vem niti njenega imena. Na vprašanje mi mehko odgovori: »Carmen.«

»Carmen,« ponovim, ona pa še bolj nežno, skoraj milo, nadaljuje svojo besedno igro: »Carmen.« Kako gladko, kako božajoče. Kot da bi hotela v eno samo ime izliti vso mehko tega sveta. »Kako lepo ime,« ji pravim.

Pogovor s Carmen se le počasi razvije. Razen imena in njenih vranje črnih las mi ne vzbudi nobene radovednosti. Vsakdanji obraz, vsakdanji pogovori brez viškov in padcev, brez zarobljenih vogalov, brez preteklosti. Besede brez odmevnosti, obraz brez sedanosti.

Medtem pa začne Antonio piti žganje, ki ga je kupil v napol porušeni prodajalnici v zadnjem naselju, kjer je avtobus ustavil samo zanj, da bi si nabavil cenen vodeni ogenj. Ponuja ga sopotnikom, obenem pa se počasi približuje nama, ki se brezosebno, skoraj zdolgočaseno pogovarjava. Za trenutek postoji, globoko potegne iz steklenice, si oddahne, si z rokavom obriše usta in brke in spet potegne. Končno pride do naju, ki ga že ves čas opazujeva, kako napreduje v svojem usodnem pohodu, ki traja le nekaj metrov, meni pa se zdi, da se vleče že celo večnost. Nasloni se na stol h Carmen, ki se nagonsko umakne, ter se zazre vanjo. Naposled se nagne k njej ter ji nekaj šepne. Pijani dah udara prav do mene, zadah po cenemem žganju, cenenih besedah, težkem zraku.

Kot da bi jo zbudel s strupeno iglo, se zravna, zdrzne, hoče mu glasno in osorno odgovoriti, a ji besede ostanejo v grlu. Spet se umiri in se zagleda nekam v prazno. On pa se spet nagne in ji nekaj še glasneje šepne. To ni več beseda, to je že stavek, ki ga jaz napol razumem. Tokrat se zdrznem jaz. Hočem se že dvigniti, ko me ona nežno pogleda, me prime za roko ter v hipu dahne: »Umiri se, saj se ni nič zgodilo.« Bolj kot jezik ji govorijo oči, ki so polne miline in neba.

Antonio pa nadaljuje že naglas. Govori ji vse mogoče opolzkesti, vulgarnosti, neponovljive svinjarije. Prej potih, sedaj že naglas, prej zadržano, sedaj že prepričano, z vso dušo in telesom. Tudi pogled se mu spremeni. Prej naklonjen, je sedaj srep in voden.

Kot da bi narava, nebo, stvarstvo, cesta in siva pokrajina okoli nje začutili Antoniov pogled, se vreme naenkrat spremeni. Nenadoma zaveje mrzel veter, stemni se. Potniki si nekaj šepnejo, nato se stisnejo vase in naposled umolknejo. Meni pa kljuje v možganih, na dnu duše: »Nekaj se mora zgoditi, nekaj se mora zgoditi.« In se spomnim Antoniovega prerokovanja: Ne izzivaj usode, prijatelj, ne izzivaj! Nekaj se mora zgoditi. Čutim, vem! Saj so vendar črni grozeči oblaki nad džunglo tam daleč na zahodu, saj so vendar Carmenini lasje tako vranje črni.

Carmen, navidezno mirna, mi nenadoma prekine tok misli in mi potži, da jo zebe. Dam ji težak pulover, ki mi ga je pred kratkim odstopil šofer avtobusa.

Nenadoma začne deževati, prvič odkar sem na poti. Šofer zapre vrata, ki so bila prej zaradi vročine odprta, tako da se vsi potniki še bolj čutimo kot strnjena celota, kot velika družina, ki čuti, da se pripravlja nekaj strašnega. Kot da se bliža konec sveta, kot da se je svet nagnil v svojo padajočo parabolo, kot da je naenkrat ovenelo cvetje, kot da je nastopil neizogibni propad narave in vsega stvarstva. Kako čuden, kako neizrekljiv občutek. Kaj je res takšna napoved konca sveta, končnega zaključka, kaj

Vesel Božič
in
srečno novo leto
1993

FARCO s.r.l.
FINE CHEMICALS

**KEMIJA
FARMACEVTIKA**

34132 TRST
Ul. del Lavatoio 4
Tel. (040) 365424
Telex: 461012
Telefax: (040) 363918

Filiala GORICA:
Ul. Trieste 160 - Tel. (0481) 20769

 infordata s.r.l.

- OSEBNI RAČUNALNIKI IN PERIFERNE ENOTE
- APLIKATIVNI PROGRAMI ZA UPRAVLJANJE PODJETIJ
- POTROŠNI MATERIAL ZA INFORMATIKO
- UVOZ-IZVOZ

Trst - Ul. Muggia, 15 - Tel. (040) 381160-381616-Fax (040) 381110

GOSTILNA

Città di Londra

A. Rossa & C. snc

34132 TRST
Ul. Ghiberti 2
Tel. (040) 365188

Vesel Božič in srečno novo leto 1993

PODJETJE

Korsic

Vošči vsem odjemalcem, prijateljem
in znancem
vesel Božič in srečno Novo leto

TRST - UL. S. Cilino 38 - Tel. 040/54390

TRGOVINA OBLAČIL

SPAN

popolna razprodaja blaga
zaradi preureditve prostorov
popusti od 20 do 80%
do 18.1.1992

NABREŽINA, Trg sv. Roka, 105
Tel. (040) 200343

"CORIUM" S.R.L.

IMPORT - EXPORT

TRST - UL. CELLINI 2, UL. MILANO 4/1
Tel. 040/660160 - Fax 040/660059 - Telex 461102

DRUŠTVENA GOSTILNA

Prosek 280 - Trst - Tel. 040/225039

zaprto ob četrtkih

GOLF in ZLATI ŽETONI na Opčinah

15.10.92 - 31.12.92

Kupuj pri včlanjenih trgovinah
Za vsakih 10.000 lir nakupa dobiš listek žrebanja Božič 92

1. nagrada VW GOLF 1800 cc
2. nagrada 5.000.000 v zlatih žetonih
3. nagrada 3.000.000 v zlatih žetonih
in 10 nagrad po 1.000.000

ŽREBANJE BO DNE 5.1.1993

je res tak konec sveta? Napoved absolutnega in končnega Niča?

Nekaj se mora zgoditi. To čutim v zraku, v tkivu, čisto telesno, skoraj živalsko. Nekaj, karkoli! Vse je že na to pripravljeno. Scena, igralci, kulise, črni oblaki, vranji lasje. Napetost, ki raste, ki me stiska, ki postaja neznosna. In naposled udari! Nenapovedano, nepričakovano, morda le trenutek prej ali trenutek kasneje, kot je bilo zrežirano, vendar dovolj, da me zbega, da me dotolče, da se mu usodno prikrade v dušo, srce, možgane.

In udari kot grom in pade kot strela.

»Sto pesov ti je dovolj!« Ne razumem, ne morem razumeti.

»Sto pesov ti je dovolj?« vpraša Antonio, ona pa prikima. Jaz pa, kot da ne razumem, kot da bi se svet zrušil name. S koticom možganov, ki ga ni prizadel plaz, se skušam vprašati, če je res to nekaj velikega, nekaj tako absolutnega kot konec sveta, kot da bi se nekaj dokončno zgodilo, dogodilo, izživel, zaključilo svojo pot, ali pa je le moja civilizirana, dobro vzgojena ošabnost, ki me sili, da imam to za nekaj odločilnega, za nekaj dokončnega. Sto pesov ti je dovolj? Sto pesov ti je dovolj? mi neznosno udarja v glavi, vranje lasje v bližini, Antoniove oči, ki žgejo.

Kaj je res ta stavek nekaj nepreklicno dokončnega, konec sveta? Saj, saj je samo star, priložnostni sopotnik ponudil mladi priložnostni sopotnici denar v zameno za ljubezenske usluge. Torej nekaj, kar se dogaja vedno in povsod. Zakaj bi se temu čudil? Sto pesov ti je dovolj? Še stavek je tako navaden za take priložnosti in zmenke, tako vsakdanji. Mene pa je zadel kot konec sveta, kot črni oblaki, kot vranji lasje.

Ne vem, koliko je trajala moja osuplost. Kako dolg je konec sveta? Kdo bi meril. Jaz sem Carmen pogledal od strani, ona pa je razumela in me pogledala, češ, nisi še občutil sveta, ter, skoraj in nehote razdraženo, vendar s širokimi očmi in nedolžnim pogledom, izdahnila: »Saj sem ti rekla, da sem revna...«

Jaz pa: »Ampak, Carmen, za sto pesov!«

Ona pa se je spet obrnila k Antoniu in se niti ne več potihlo ali prikrito zmenila za dan, kraj in uro.

»Za sto pesov, tisoč ali dva tisoč lir!« si rečem skoraj naglas, zazrt skozi umazano avtobusno šipo. Kakšno neumnost sem izustil, prvo, ki mi je prišla na um. Kot da bi cena kaj pomenila. Trideset zlatnikov! Saj sem ti rekla, da sem revna. Samo ta stavek je sedaj edini važen, edini, ki ima svoj pomen. To je bistvo. Revščine ne moreš oceniti. Je, in konec.

Antonio je sedaj postal že vsiljiv, jaz pa tega ne prenesem. Bližamo se predmestju Popayana, mojega tokratnega cilja. Carmen se zdrzne, prosi Antonia, naj jo za nekaj minut, dokler ne izstopi, pusti pri miru, saj se bosta še prekmalu spet srečala, nato pa se obrne k meni.

»Revna sem,« pravi, kot da bi se opravičevala, vendar pa s takim ponosom v glasu, v očeh in na obrazu, da se zastrmim vanjo. »Vsak peso, ki mi pride v žep, je dobrodošel, tako da ne smem biti izbirljiva.« Nato se mi zazre v obraz, svoje oči zapiči naravnost v moje, in nadaljuje: »Veš, ljudje so le dveh vrst. So tisti, ki so se rodili na pravilni strani, in tisti, ki so se rodili na napačni. Jaz sem se rodila na napačni!«

To pove ponosno, za trenutek spet obmolkne, se mi nežno nasmehne, jaz pa si mislim, saj je res zalo deklet. Ona pa povzame: »Hitro mi daj svoj naslov, tako da ti bom pisala in ti tudi poslala kaj lepega.«

In spet obmolkne. Zastrmi se v moj vprašujoči obraz, me prime za roko ter izreče besede, trde kot žeblice: »Revček, kaj sem te prestrašila?« Res je, ti si revna, Carmen, jaz sem pa revček!

In spet nadaljuje: »Pohiti! Kar hitro napiši naslov, jaz pa ti dam svojega! Kmalu bom morala izstopiti, že vidim barake.« Tudi jaz sem jih videl, tudi preko njih sem videl in ugledal oba bregova, pravilnega in napačnega. Zemlja je sem naplavila prst napačnega, ki se je strnila v gmoto vsega, kar je na svetu poraženega in obsojenega, vsega, kar je temnega, kamor nikdar ne posije sonce in kjer se svetloba nikoli ne razlije.

Carmen me naposled zbudi iz zamaknenosti, ko šepne: »Kaj tako buljiš v te barake? Ti nimaš tako doma, kajne?« Jaz nekaj izjecljam, ona pa se mi nasmehne in me nežno, vendar s kančkom izziva, vpraša: »Ti še ugaja moje ime?«

»Še,« izustim kot odmev svoje duše, kjer se je ta beseda porodila. Še, si mislim, morda še bolj, kot pred kratkim, ko mi je prvič povedala svoje ime.

Avtobus se že začinja ustavljati. Ona se hitro, kot da bi bila navajena na stalne vožnje, na stalne postaje, na to stalno presnavljanje in vrtenje v krogu, dvigne in izdahne: »Piši, jaz ti bom zagotovo«. Brezizrazno se še obrne proti Antoniu, češ, torej drži, zmenjena sva, ter naglo izstopi in izgine med blatne poti, ki se vlečejo med sivimi barakami.

Avtobus se premakne in nadaljuje pot. Kot da se ni nič zgodilo, kot da se ne bo nikdar nič zgodilo. Kot da je to naravno, normalno, kot da vse teče po svojih običajnih mirnih tirnicah, včeraj kot danes, danes kot jutri, pojutrišnjem kot predvčeršnjim. Ali se je res nekaj zgodilo? Kaj je tu nenaravno, kaj je normalno, kaj je tu nedosledno?

Bližamo se že središču mesta, jaz pa se skušam zbrati. Skoraj podzavestno si rečem: »Ne moraliziraj, nimaš pravice! Ne počenjaj tega niti v mislih! To je življenje, to je stvarnost, to je usoda!« Moja uboga, mala Carmen, tisto življenje, tista stvarnost in tista usoda, ki si jih ti že zdavnaj razumela, jaz pa jih ne bom nikoli. Toda, toda, za sto pesov! Vsak peso, ki pride v žep, je pridobljen, si odgovorim, a mi je ona šepnila te besede.

Robert Hlede

AIDS ni nepremagljiv

Aids oziroma pridobitev virusa, ki pri človeku povečuje dovzetnost za (na) bolezenske okužbe, prav gotovo sodi med tisto vrsto boleznih, ki so za človeštvo najbolj nevarne. Ne le zaradi zanesljive smrti, ki jo ta virus prinaša, temveč predvsem v dejstvu, da neposredno ogroža najintimnejša področja človekovega obnašanja in življenja.

Navkljub številnim znanstvenim razpravam in nekaterim podatkom o njem — zlasti na preventivnem področju — Aids ostaja bolezen z nešteti neznankami in izziv, s katerim se bo človeštvo pravzaprav šele moralo resno spoprijeti. Toliko bolj, ker ni znano njegovo osnovno poreklo, se pravi, od kod pravzaprav prihaja (morda gre resnično za virus, ki je »ušel« iz kakega laboratorija). Kakorkoli že, medicina še vedno ne razpolaga z zdravilom, ki bi to »sodobno« bolezen preprečevalo, kaj šele ozdravilo. In kar je še huje, v mnogih deželah oziroma državah, se Aids čedalje bolj odmika nadzoru, saj marsikje nimajo niti ustreznih zdravstvenih služb in niti ne izdelanih metod, ki bi tovrstno bolezen lahko pravočasno odkrivala. Tako se omenjena bolezen neovirano in nadalje nezadržno širi po vseh celinah našega planeta.

Čeprav ni zanesljivih znamenj, ki bi dopuščale večji optimizem, se ta vendarle kaže v upanju, ki ga je sprožil t.i. projekt genetske terapije, katere osnovni namen je zdravljenje obolelih celic. Uspeh le-tega pa bo viden šele čez nekaj let. Tako znanstveniki kakor tudi zdravniki pričakujejo, da bo izid tokrat resnično pozitiven. Vendar, kaj storiti, da se ne bi, v obdobju »čakanja« na prve rezultate, bolezen že tako razširila, da ne bo možno (in potrebno) nikomur več pomagati? Mar je možno prepustiti bitko z virusom Aids-a zgolj znanosti, ne da bi pri tem človeštvo samo (ne) kaj konkretnega storilo? Gre namreč za pravo bitko s časom, katere popolni uspeh je odvisen tudi od sodelovanja vseh, slehernega človeka, ljudi in družbe v celoti.

Res je sicer, da se je na področju obveščanja o naravi Aids-a že veliko naredilo, vendar veliko premalo, da pojasnila te vrste ne bi bila enostranska, mnogokrat pa tudi sila površna in zavajajoča. Naj tu n.pr. navedem geslo neke reklame, ki je za tovrstno propagando prav značilna: »Z menoj je varneje, ker uporabljam kondom«. Ali se je potemtakem čuditi javnemu mnenju, ki je povsem prepričano, da je kondom v resnici primerna ali kar že zadostna zaščita

oz. sredstvo, ki okužbo z omejenim virusom zanesljivo preprečuje. Gotovo da ne.

Zato pa ni nikogar, ki bi spregovoril tudi o drugi strani te medalje. Gre namreč za zaščitno sredstvo, ki je pomanjkljivo že v svojem izvirnem namenu, kaj šele, da bi ustrezalo zaščiti pred virusom, ki je neštetokrat (po nekaterih virih milijonkrat!) manjši od semenčice. Ob tem je potrebno upoštevati še podatek, ki zadeva samo spolnost. Če je možnost zanositve pri povprečnem 28-dnevem ciklusu ženske le štiri dni, lahko izračunamo kolikokrat večja je možnost okužbe z AIDS-om. Ker se z njim spolni partnerji lahko okužijo med celotnim ciklusom, je najbrž jasno, da je ta vsaj 7-krat večja kot možnost zanositve.

Seveda ni sporno, da je določena preventiva več kot potrebna — s tem se enodušno in vsi strinjajo — vendar je tej besedi potrebno dati pravo vsebino in pomen. Ko je namreč Evropska skupnost naročila študijo o programu zaščite pred Aids-om (za leto 1992), ta žal ni predvidevala globalnega pristopa reševanja tega problema, ki pa bi bil v tem primeru nujno potreben. S tem, ko omenjeni program predvideva načrtno propagando osveščanja prebivalstva oziroma poudarja uporabo vseh dosegljivih zaščitnih sredstev, je pravzaprav možno reči, da ostaja zunaj bistva problema, torej zgolj na ravni »tehničnih« rešitev, v katerih ni zaslediti potrebe po celovitejši obravnavi, denimo tisti o narkomanih.

Če odmislimo hemofilne bolnike, ki prav tako sodijo med t.i. rizično skupino (a ne po svoji krivdi), so prav narkomani, kot znano, ne le ena izmed najbolj izpostavljenih skupin (poleg homoseksualcev in biseksualcev), ki

(foto M. Magajna)

Vesel Božič
in
srečno novo leto
1993

ŽELEZNINA

TERČON

Nabrežina, 124
Tel. (040) 200122

tiskarna graphart

TRST
Viale D'Annunzio 27/E
Tel. (040) 772151Knjigarna
TerčonNabrežina, 103
Tel. (040)200142PLOŠČICE - SANITARIJE
Karlo RolichNabrežina Kamn. 35/c
Tel. (040) 200371

AGRARIA

Nabrežina, 97
Tel. (040) 200171Narodna
in študijska
knjižnicaželi
svojim obiskovalcem
srečno novo leto
1993ZIDARIČ s.n.c.
papirnati proizvodi
čistila

Nabrežina, 120 - Tel. (040)200232

KOSIČ

Trgovina obutve v Gorici

ul. Raštel 7 - ul. Oberdan 7
Tel. 0481/535162-535520

K2ŠPORT

ul. Raštel 19
Tel. 0481/531884
GORICA

GOSTILNA

Gruden

Šempolaj, 49
Tel. (040) 200151

Vesel Božič
in
srečno novo leto
1993

KATOLIŠKA KNJIGARNA Gorica

- šolske in pisarniške potrebščine
- slovenske knjige
- devocionalije
- galerija

GORICA, Travnik 25 - Tel. (0481) 531407

GOSTILNA
Sardoč

vesel Božič
in srečno novo leto

Prečnik, 1/B - Tel. (040) 200871

Švara S. & Masten S.

avtomehanična delavnica
karoserijska popravila
avtoodpad

Sesljan (avtocesta) - Tel. (040) 299768

Rešujemo vse vaše avtomobilске probleme

MICRO M
automation & engineering

MICRO M S.r.l. - 34147 Ulica di Muggia 15 - Dolina - Trst

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem. V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik. Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

PALACE
HOTEL

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA
GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat.
je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

tvegajo bolezen z Aids-om, ampak osebe, ki jim življenje ne pomeni veliko oziroma le toliko, kot jim ga osmisli takšna ali drugačna droga.

Najhuje pri vsem pa je, da so ljudje z omenjeno boleznijo, kljub vsem, včasih tudi »boječim« opozorilom, nadalje prepuščeni neopravičenim očitkom, da ne rečem kar obtožbam in hujšim oblikam zapostavljanja s strani širše družbe, kar zagotovo ni sprejemljivo, še posebno ne z vidika reševanja problemov, povezanih z Aids-om.

Bržkone je razvidno, da širjenje Aids-a — njegovo nezadovoljivo obravnavanje in omejevanje — sproža še vrsto drugih vprašanj; zlasti pa pomislekov, ki so etične narave. Toliko bolj ker se zdi, da živimo v času, ki ni naklonjen temeljnim vrednotam življenja, torej »nečemu«, ki bi bilo sposobno zaobjeti celotni ali celostni vidik človeka, vključno s tistim, ki zadeva človekovo dostojanstvo, spoštovanje le-tega in njegovo neodtujljivo pravico do naravne smrti; z eno besedo vse, kar se na človekovo osebo neposredno nanaša.

Današnja etika — ali to kar najo spominja — je žal postavljena na »brezosebno« raven prav s tem, ker se njen poglavitni cilj zamagljuje, kot v primeru Aids-a, ali z neko nezahtevno metodo (beri: z uporabo kondoma) ali pa zoži na »preprosto sredstvo, ki rešuje vse probleme«. Kot primer tega naj tu denimo navedem dejanje, ki ga je nedavno storil Freddy Mercury, rock pevec skupine Queen, ko je tik pred svojo smrtjo — bil je žrtev omenjene bolezni — ljudi pozval, naj zbirajo denarno podporo za raziskave v zvezi z Aids-om in za pomoč tistim ljudem, ki so to bolezen že pridobili.

Čeprav omenjeni pevec ni (bil) ravno najboljši zgled borbe proti Aids-u — često so ga namreč videli v družbi homoseksualcev — vsekakor ne moremo mimo ugotovitve, da je prav pred koncem svojega življenja napravil plemenito in človekoljubno dejanje, ki mu velja prisluhniti. Prav tako pa tudi pripomniti, da to samo po sebi ne zadostuje, kajti cilja zgolj na »zunanje« obnašanje ljudi (na zbiranje denarja denimo), ne pa tudi na samo srž problema, ki je človekova »notranjost« sama, kar pomeni na odnos, ki bi človekovo spolnost obravnaval drugače, bolj odgovorno.

S tem v zvezi velja še spomniti na neko drugo dejstvo, in sicer na to, da so sodobne bolezni, vključno z Aids-om, često posledica življenja, ki ne temelji na naravi in njenih zakonih, temveč na umetnih nadomestilih za srečo; kjer sreča pomeni kopičenje materialnih dobrin in »seštevanje« različnih užitkov. To pa je že stanje, ki človeka postopno in dolgoročno zaslužnjuje, nemalokrat pa tudi dokončno uniči; ko lahko rečemo, da se sodobni človek pravzaprav sam sebi odreka in nerazumno oddaljuje.

Etika, »s pomočjo katere bi se človek čutil neločljivo povezan z naravo in vsemi ljudmi«, je tisti »ključ«, ki lahko vodi k preživetju človeštva, kot tudi edini pravi način za vzpostavitev socialnega reda, ki bi bil sposoben prevzeti polno odgovornost do generacij, ki se še morajo roditi. Gre skratka za zahtevno nalogo, h kateri so poklicani prav vsi — vse socialne in družbene strukture — in ne le osveščeni posamezniki ali skupine. Vse to, da bi sleherna družba bila in postala moralno zdrava in vsem ljudem v resnično oporo.

Zima - čas, ko sadimo drevje

Sedanji čas je primeren za nove nasade sadja. Seveda sadimo v času, ko temperatura ne pade pod ničlo. V primeru hudega mraza počakamo na prve spomladanske otoplitve, čeprav je jesenski čas vsekakor boljši za to delo.

Pri zasaditvi novega nasada ali tudi posameznega drevesa v sadnem vrtu moramo v prvi vrsti nameniti veliko pozornost izbiri sadik. Odločiti se moramo ali hočemo imeti nizko rastoče, srednje ali visoko drevo. Izbrali bomo tako, ki nam bo rodilo že v drugem ali tretjem letu, a se bo tudi izrodilo v dobrih desetih letih ali pa raje drevo, ki bo postopno stopalo v rodnost in nam bo dajalo sadje več desetletij zaporedoma, seveda ob primernem oskrbovanju in obrezovanju.

Torej v prvi vrsti sadike. Za večje nasade se bomo obrnili na specializirane drevesnice, kjer nam drevesničar lahko svetuje, oziroma mu povemo, kakšne sadike želimo. Pozorni bodimo na sorto, ki jo izberemo. Pozanimajmo se za rodnost, čas dozorevanja, trpežnost pred boleznimi in trajnost ob spravilu. Tudi če sadiko kupimo v semenarni nam dober prodajalec zna povedati, na kateri podlagi je sadika cepljena, včasih v primeru, da gre za že pripravljene zavojčke s posameznimi drevesci. Osnovni podatki pišejo na konfekciji.

Za jablane na primer velja, da so sadike zadnje čase za goste nasade cepljene na podlagi z oznakami M 9. Drevo zraste približno 2,5 metra visoko. Potrebuje stalno oporo. Sadika prvega razreda rodi že v drugem letu, če je dobro oskrbovana. Ta podlaga se prilagodi zelo različnim tipom zemlje.

Drevesa, cepljena na podlagi M 26, so srednje šibke rasti. Jablana raste do 3 metre visoko, opora je priporočljiva, ni pa nujna, če sadovnjak ni izpostavljen burji.

Najšibkejša rastoča podlaga je M 27. Nanjo cepijo le bujno rastoče sorte kot so jonagold, elstar, glosster in še nekatere druge. Te sadike pa zahtevajo veliko strokovnega znanja in organizacije dela, kajti vsaka najmanjša napaka se pri takih drevesih maščuje. Kdor bi se hotel posvetiti intenzivnemu sadjarstvu mora torej biti strokovno usposobljen. Drugače pa je, če imamo v vrtu ob hiši zasajenih nekaj dreves. V tem primeru bomo izbirali sadike srednje bujno rastočih vrst, katerih višino bomo omejevali s primernim obrezovanjem oziroma vzgojno obliko ter pripogibanjem vej.

Ko kupujemo sadike sadnega drevja moramo tudi paziti, na kateri višini so bila cepljena. Za jablane, ki so cepljene na nizko rastočo podlago, naj bo cepljeno mesto do kakih 15 cm nad koreninskim vrhom. Sadike breskev, marelic in višenj pa naj bodo cepljene vsaj 50 cm od tal. Navadno je pri breskvah ali marelicah podlaga sliva. Lahko pa so tudi cepljene na divjake, sejance marelic ali breskev, ki so sicer tudi sami rodni in dajejo kvalitetno sadje, čeprav stopijo navadno v rodnost precej kasneje kot cepljeno drevo. Sadike hrušk so cepljene na sejane hruške ali na kutini. Dobro uspevajo in so nižje rasti sadike, cepljene na glogu ali belem trnu. Paziti moramo tudi na to, da niso vse sorte hrušk skladne s kutino. Tak primer je recimo znana viljemovka, ki jo moramo cepiti na posredovalko.

Za druge sadne vrste so šele v teku študije, da bi vzgojili take šibke podlage, ki bi ustrezale intenzivni vzgoji. Za češnje se uveljavlja podlaga colt, za slive in češplje pa podlaga pixy. Navadno pa je to sadje cepljeno na sejance. V naših krajih pa češnje pogosto cepimo tudi na rešeljiko.

(M.T.)

(foto J. Kovačič)

Vesel Božič
in
srečno novo leto
1993

Svet slovenskih organizacij

vošči članom in vsem Slovencem
prijetne božične in novoletne praznike

TK TRŽAŠKA KNJIGARNA TG

želita svojim cenjenim odjemalcem
vesel Božič
in uspešno novo leto 1993

Trst, ul. Sv. Frančiška 20, Tel. (040) 635969

HOTEL - RESTAVRACIJA
Furlan

vesel Božič in srečno novo leto

REPENTABOR - TEL. (040) 327125

BAR POKER

Emmi in Antonella
želita vesel Božič
in srečno novo leto

34133 Trst - Ul. F. Severo, 5
Tel. (040) 360031

GOSTILNA

Žbogar

Samatorca, 26 - Tel. (040) 229191

Vesel Božič
in
srečno novo leto
1993

Gostišče

NANUT

GORICA - TRŽAŠKA ULICA 118 - TEL. 0481/20595

Trattoria Gostilna
1870
Devetak

Vrh Sv. Mihaela 48 - Sovodnje ob Soči (GO)
Tel. 0481/882005-882488

**Centro
Gas**

Vse za ogrevanje
in klimatizacijo

TRST
ULICA LAVATOIO
(TRG OBERDAN)

Cremcaffè

ŽELI SVOJIM CENJENIM STRANKAM
VESEL BOŽIČ
IN SREČNO NOVO LETO 1993

Uspešno leto za naše športnike

Osrednji športni dogodek iztekajočega se leta, ki bo ostal zapisan v zgodovini slovenske zamejske stvarnosti, je bil nastop Sirenine jadralka Arianne Bogatec na Olimpijskih igrah v Barceloni. To je bila prva uvrstitev nekega zamejskega atleta v Olimp svetovnega športa. Že v preteklih sezonah se je vedelo, da sodi Arianna med najboljše jadralka v državi, s stalnim trdim delom, požrtvovalnostjo in novim tehničnim

Arianna Bogatec

znanjem pa se je prebila v samo svetovno elito. Na tihem smo vsi upali, da se ji bo uresničila ta najžlahtnejša športna želja in Arianna nas je še enkrat presenetila. Na Olimpijadi se je dobro izkazala in le smola, predvsem v prvi regati, jo je prikrajšala za kolajno. Naša olimpijka sedaj pravi, da se bo še bolj marljivo pripravila za nove nastope, njen cilj pa ostajajo prihodnje Olimpijske igre.

Naš drugi svetovno znani športnik, Poletov kotalkar Samo Kokorovec, je letos potrdil ves svoj sloves z bogatim izkupičkom kolajn na najbolj pomembnih tekmovanjih na svetovni sceni. Samo si je priboril kar dva evropska naslova, in sicer na evropskem prvenstvu na Portugalskem, kjer je odnesel dve zlati in eno srebrno kolajno. Na svetovnem prvenstvu v umetnostnem kotalkanju, ki je bilo dva tedna kasneje, si je zagotovil naslov svetovnega podprvaka, na italijanskem prvenstvu pa dva naslova državnega prvaka ter naslov državnega podprvaka.

Med ekipnimi športi gre prednost košarki, saj se je Jadran vrnil po nekajletnem premoru v drugoligaško konkurenco. Nova sezona se je za našo združeno ekipo začela precej zaskrbljujoče, saj je bilo potrebnih kar 6 tekem, da je

osvojila prvi prvenstveni par točk. Prišlo je do vrste tesnih, morda tudi nezasluženih porazov, ki bi lahko bili usodni za nadaljnji potek prvenstva; trener Drvarič je uspel ohraniti dobro vzdušje v ekipi in se je položaj z nekaterimi blestečimi zmagami bistveno izboljšal. Za našo združeno ekipo ne bi smel biti v dvomu obstanek v ligi.

Letos imamo prvič v zgodovini slovenske zamejske košarke dva četrtoligaša. Kontovelu, ki ga vodi Marko Ban, se je namreč pridružil premočni zmagovalec lanskega promocijskega prvenstva Bor Radenska. Ta novinec je marsikatero ekipo zlasti v prvih prvenstvenih tekmah presenetil, tako da se je nepričakovano vzpenjal na lestvici, medtem ko so bili Kontovelci na spodnjem delu razpredelnice. Slovenski derbi pa se je zaključil z zasluženimi, toda nepričakovano visoko zmago Banove ekipe. Za oba naša predstavnika je možen miren obstanek v ligi.

Ne smemo pozabiti na Krasovo namiznoteniško žensko ekipo, ki se je vrnila med prvotoligaše in dokaj suvereno nastopa, kljub temu, da se srečuje s profesionalnimi, veliko bogatejšimi ekipami, ki uvrščajo močne tujke.

Naša najboljša odbojgarska ekipa, ženski drugoligaš Bor Tombolini Drinks, se je po klavrnem lanskega prvenstva napredoval v C1 ligo in je po sedmih zaporednih zmagah prvi na lestvici. Prvoten cilj te ekipe je bil miren obstanek v ligi, vendar ima naš štandredski predstavnik sedaj realne možnosti, da se vključi med ekipe, ki računajo na napredovanje.

Pred nekaj meseci smo dobili novo ekipo, ki bo nastopala v nekoliko manj znani športni panogi. Gre za Poletovo ekipo hokeja na kotalkah, v kateri igrajo nekateri bivši vrhunski Poletovi kotalkarji, katerim so se pridružili še nekdanji člani tržaškega prvotoligaša. Prvi nastopi v pokalnih tekmah so bili spodbudni, tretjeligaško prvenstvo, v katerem bo naša ekipa nastopala, pa se bo začelo v prvih mesecih prihodnjega leta.

Darko Bradassi

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 20. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Čebulčkove dogodivščine«; 10.50 Boris Kobal in Sergej Verč v satiričnem kabaretu »Prežganka«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas; 17.00 Z naših prireditev.

■ **PONEDELJEK**, 21. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1941-45; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 12.00 Okno na Arbat; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Svet za zavoso«; 14.30 Pogledi na slovenski filmvideo; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ **TOREK**, 22. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 12.00 Otroci in igra; 12.40 Cecilijanka 1992; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Saša Vuga: »Maronij Pilla«.

■ **SREDA**, 23. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 12.00 Pesnice in pisateljice v anglosaški književnosti; 12.40 Cecilijanka 1992; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 »Na goriškem valu«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Na goriškem valu«; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »1492 ali kaj je kdo odkril«.

■ **ČETRTEK**, 24. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Trst, december 1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 12.00 V deželi čarobne palice; 12.40 Cecilijanka 1992; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ **PETEK**, 25. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Božični motivi; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Božični motivi; 10.00 »Na tisoč snežink tisoč toplih besed«; 10.30 Koncert pastoralne glasbe; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 12.00 Halo, dober dan! Tu 362875; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Halo, dober dan!; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Ena resna — ena smešna«; 14.30 Praznični utrinek; 15.00 Božično popoldne; 17.00 Mi in glasba.

■ **SOBOTA**, 26. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledar; 8.30 Kulturni dogodki; 9.00 Božični pogovor; 9.30 Orkestralna glasba; 9.45 »Božična melodija«; 10.15 Koncert v Kulturnem domu v Trstu; 11.40 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 11.50 Božični motivi; 12.00 Ta rozajanski glas; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 15.30 Glasba za vse okuse; 16.00 Skozi tančico molka; 16.20 Glasba za vse okuse; 17.00 Mi in glasba; 18.00 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas: »Črna orhideja«; 18.30 Jazz«.

■ **NEDELJA**, 27. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Čebulčkove dogodivščine«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas; 15.30 Šport in glasba; 17.00 Krajevne stvarnosti: Z naših prireditev.

■ **PONEDELJEK**, 28. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 11.40 Kantavtorji in šansonjeji; 12.00 Taborišče Gonars; 12.40 Zborovska božična revija v evangeličansko-luteranski cerkvi v Trstu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Pogledi na slovenski filmvideo; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. Kogoj med Trstom in Dunajem; 18.30 Orkestralna glasba.

■ **TOREK**, 29. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zvočna ropotarnica, glasovi in zanimivosti iz radijskega arhiva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 12.00 Nepoznani planet Zemlja; 12.20 Italijanska lahka glasba; 12.40 Zborovska božična revija; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. Kogoj med Trstom in Dunajem; 18.00 »Mar ni res, Ana? Ali na oni strani«.

■ **SREDA**, 30. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 12.00 Z zdravo hrano do zdravega duha; 12.40 Zborovska božična revija; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 »Na goriškem valu«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Na goriškem valu«; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »1492 ali kaj je kdo odkril«.

■ **ČETRTEK**, 31. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Trst, december 1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Rabindranath Tagore: »Lačni kamni«; 12.00 V deželi čarobne palice; 12.40 Zborovska božična revija; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Veseli Božič in srečno novo leto 1993

draguljarna malalan

NARODNA ULICA 28 - OPČINE (TRST) - TEL. 040/211465

L'AGRARIA ZAVADLAV

Vse vrste semen, sadik
sadnega drevja -
raznovrstna hrana
za domače živali

GORICA - TRZAŠKA ULICA 18
Tel. 0481/520898

O B U T V E U S N J E N A G A L A N T E R I J A

Heart

O P Č I N E
Narodna ulica 122
Tel. (040) 213900

PIZZERIA - GOSTILNA

»VETO«

Peč na drva

OPČINE - Proseška ulica 35 - Tel. 040/211629

BAR - BUFFET - PIZZE

»da RINO«

Peč na drva

OPČINE - Narodna 65 - Tel. 040/213821

FORTUNATO

TRST - UL. PAGANINI 2
TEL. 040/630460

Buffet BENEDETTO

TRST - UL. XXX. OTTOBRE 19
TEL. 040/632964

Cvetličarna ELENA

KIOSK - UL. CARDUCCI 2
TRST

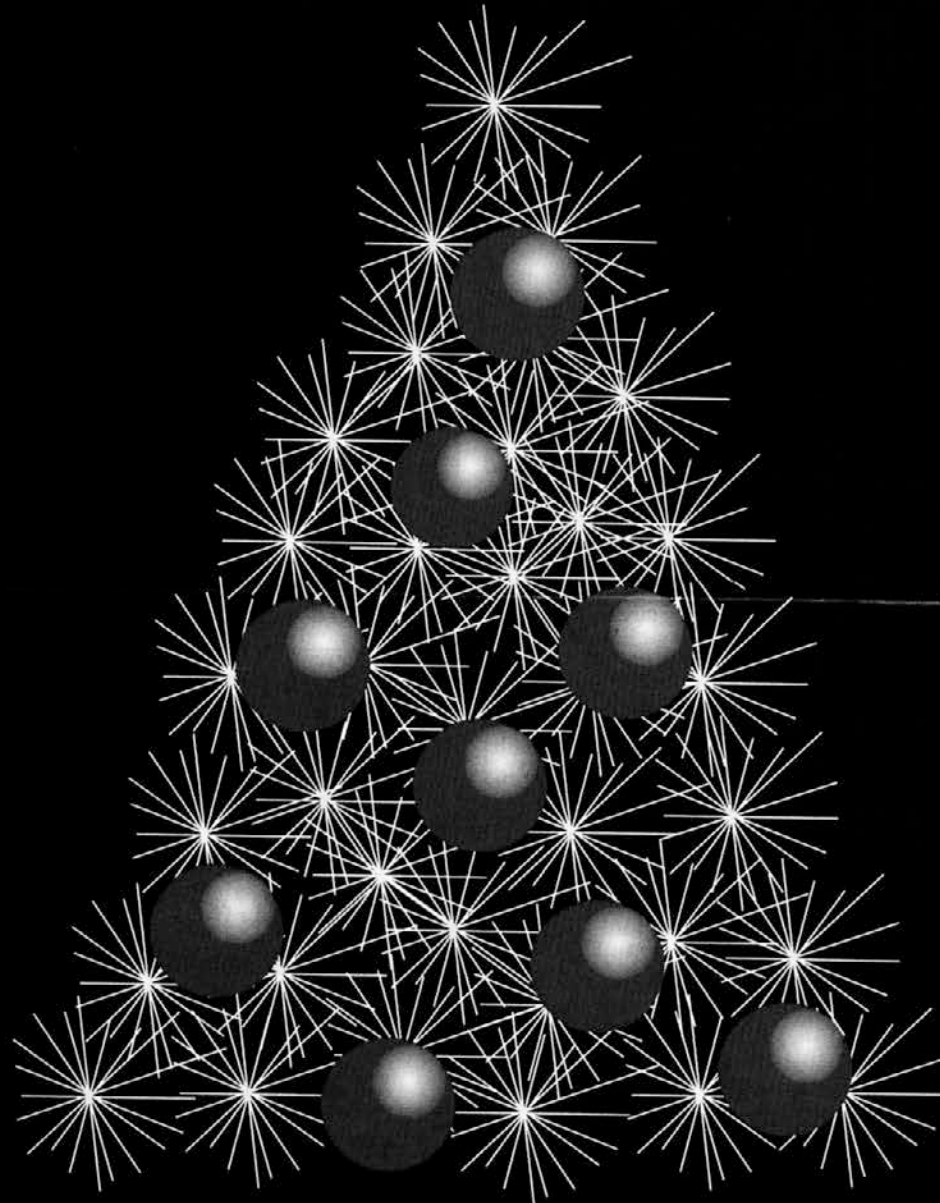
VODOPIVEC

POOBlašČENA MEHANIČNA DELAVNICA

ZGONIK 50/A - Tel. 040/229122

Vesel Božič in srečno Novo leto

TRZASKA KREDITNA BANKA • KMECKO -
DELAVSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA
V SOVODNJAH • HRANILNICA IN POSO-
JILNICA OPCINE • KMECKA IN OBRтна
HRANILNICA IN POSOJILNICA V NABRE-
ŽINI • KMECKO OBRтна HRANILNICA
DOBERDOB • KMECKA BANKA GORICA